KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2025
NOVEMBER/
LISTOPAD

Č. 11 (808)/
roč. 67
Cena 6,00 zł
(8% VAT)

TVORIVÝ PRÍBEH RODINY KORKOŠOVCOV

eprasa.pl 80a3534e9f

V NOVEMBROVOM ŽIVOTE NÁJDETE:

4 Žiaci z Nedece spoznávali Slovensko

5 Slovenské tradície ožívajú: Žiaci z Krempách objavili svoje korene v srdci Oravy

6 Čo priniesla jeseň deťom?

7 Tvorivé dielne v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej

8-9 Na návšteve u výtvarníčky Lýdie Mšalovej

10 Horčičné zrnko

11 Hudobné nadanie skrášľuje každodennosť

12-17 Korkošovci – rodina z Čiernej Hory, ktorá zanechala nezmazateľnú stopu v slovenskom i svetovom umení II.

V Poľsku, na Slovensku, ale aj v širšom európskom či svetovom kontexte by sme len ťažko našli rodinu, ktorá zanechala v umení takú výraznú stopu ako jedna z najtalentovanejších slovenských rodín, pochádzajúca zo severospišskej obce Čierna Hora, rodina Korkošovcov. V predchádzajúcom čísle Života sme priblížili výtrysk originality a umeleckého nadania Sebastiána a Alžbety, ako aj všetkých ich detí – Andreja, Ludwika, Anny, Márie a Jána, z ktorých každý osobitým spôsobom obohatil slovenské umenie. Neopakovateľná nekonvenčnosť a umelecké nadanie sa však dielami dvoch generácií neuzavrela. Ich dedičstvo pokračuje v tvorbe ďalších pokolení, ktoré tvorivo rozvíjajú tradíciu a otvárajú nové horizonty slovenskej i svetovej umeleckej scény.

18-19 Krátko zo Spiša a Oravy

20 Tvorivá škola žurnalistiky Ľudovíta Pomichala

21 Keď si Heľpan berie Vyšnolapšanku

V októbri sa vo Vyšných Lapšoch konala netradičná svadba. Zamagurský folklórny súbor Hajduky totiž pozval do miestneho Slovenského domu horehronský folklórny súbor Heľpan z Heľpy, aby spoločne uviedli autentickú choreografiu tradičného obradu čepčenia nevesty, ktorý je významným prvkom svadobných zvykov oboch regiónov.

22-23 Päť dekád slovenskej klubovne v Krempachoch

Krajania z Krempách si zaspomínali na svoje úsilie o vznik slovenskej klubovne, ktorá sa od začiatku svojho pôsobenia stala centrom slovenských aktivít v obci a naplnila sa kultúrnym dianím, stretnutiami, akciami pre deti, mládež i dospelých. Je miestom, kde sa traduje slovenské dedičstvo predkov a navštívili ho viacerí významní slovenskí činitelia, ktorí ocenili zanietenie miestnej slovenskej komunity.

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – november

30 Žiaci pracujú so slovenskými detskými časopismi

Na obálke: Dielo Jany Černej-Korkošovej Cesta za svetlom, 2000, striebro, kryštáľ, 45 cm
Foto: Milan Maťašovský. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl 80a3534e9f

Základná škola v Novej Belej medzi účastníkmi výnimočného podujatia

autori | Zofia Brawiaková, Beata Florczyková

V nedeľu 28. septembra sa konalo XXXI. zasadnutie Detského a mládežníckeho parlamentu. Tento ročník sa uskutočnil v duchu motta „Porozprávajme sa o občianskom vzdelávaní", pričom sa zameriaval na úlohu mladých ľudí vo verejnom živote a ich občiansku angažovanosť.

Prvýkrát v histórii sa zasadnutia Detského a mládežníckeho parlamentu zúčastnili aj deti z národnostných menšín Malopoľského vojvodstva, konkrétne slovenskej národnosti a rómskej i rusínskej etnickej skupiny. Zástupcovia týchto komunít vystúpili na začiatku zasadnutia a podelili sa o svoje názory a skúsenosti. Pred samotným zasadnutím navštívili aj kanceláriu predsedu Sejmu.

Školu z Novej Belej reprezentovali: Julia Bryja, Anna Cerwas, Zofia Gnida, Magdalena Kromka, Franciszek Łojek a učiteľky slovenského jazyka Mgr. Zofia Brawiak a Mgr. Beata Florczyk.

Prvý deň pobytu vo Varšave bol príležitosťou lepšie spoznať naše krásne hlavné mesto. Žiaci navštívili okrem iného Kráľovské kúpele, pomník maršala Józefa Piłsudského, Saskú záhradu, Hrob neznámeho vojaka, Piłsudského námestie, Prezidentský palác a Staré Mesto. Návšteva týchto miest pripomenula mladým účastníkom, aké dôležité je pestovať historickú pamäť a aktívne sa zapájať do spoločenského života.

Špeciálnym hosťom tohtoročného zasadnutia bol Sławosz Uznański-Wiśniewski, astronaut Európskej vesmírnej agentúry, ktorý svojou prítomnosťou dodal podujatiu výnimočný charakter.

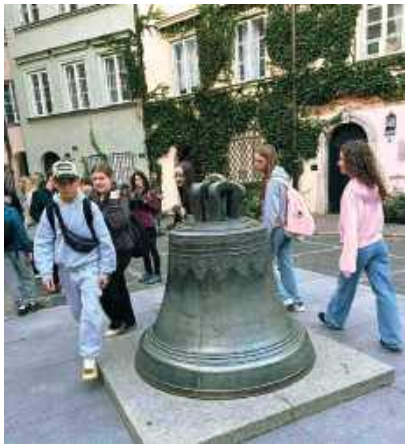

Počas zasadnutia sa o žiakov postarali zástupkyne Kancelárie Sejmu: pani Dorota Zielińska-Kozarow a pani Daria Smolarek. Celý pobyt pre zástupcov národnostných menšín zorganizovala Kancelária Sejmu z iniciatívy predsedu Sejmu Szymona Hołowniu. Žiaci prenocovali v poslaneckom hoteli.

Účasť na tomto podujatí bola pre nich veľkou radosťou a nezabudnuteľným zážitkom. ■

Žiaci z Nedece spoznávali Slovensko

autor | Milica Majeriková-Molitoris
foto | Halina Milaniaková

Babie leto, hoc s oneskorením, ale predsa len prišlo. Pekné slniečko, ktoré v chladnom počasí zahreje a farbami hrajúca príroda – to je počasie ako stvorené na výlety, poznávanie a príjemné zážitky. Posledné záchvevy babieho leta určite mnohí využili na dobitie pozitívnej energie a poznávanie rôznych zákutí. Výnimkou nebola ani základná škola v Nedeci, ktorej žiaci sa vybrali za poznaním krás Slovenska.

Deti navštevujúce vyučovanie slovenského jazyka sa totiž už každoročne tešia na tradičné vlastivedno-poznávacie zájazdy, počas ktorých si môžu v praxi overiť to, čo sa na hodinách slovenčiny naučili. Ich pedagógovia pre nich vždy vyberú atraktívne slovenské destinácie, kde sa dozvedia niečo nové i zaujímavé a zároveň sa aj príjemne zabavia.

Pani učiteľa Halina Milaniaková, ktorá vyučuje slovenský jazyk na základnej škole v Nedeci si pre nich v tomto roku pripravila výlet, počas ktorého spoznávali krásy a zákutia severného Spiša. Ráno, 30. októbra, tak nedočkaví žiaci nastúpili do pripraveného autobusu a vybrali sa v ústrety novým zážitkom, ktoré na nich čakali v dvoch spišských mestách – Starej Ľubovni a Spišskej Novej Vsi.

V historickom meste pod hradom, v ktorom boli svojho času ukryté aj poľské korunovačné klenoty, sa pustili do odhaľovania tajomstiev Ľubovnianskeho hradu. Tie im priblížil sympatický sprievodca, ktorý mladým bádateľom poukazoval všetky zákutia stavby a porozprával aj rôzne zaujímavosti. V peknom slnečnom počasí si nenechali ujsť ani prehliadku tradičnej ľudovej architektúry v priľahlom skanzene, pričom popri poznávaní nechýbalo samozrejme ani trochu zábavy a vtipná fotografia na maľovanom fotopaneli, v ktorom deti umiestnili svoje hlavy.

Následne sa presunuli do tzv. brány do Slovenského raja, teda do mesta Spišská Nová Ves, ktoré sa môže popýšiť, okrem iného, aj najvyššou kostolnou vežou na Slovensku. Tá má neuveriteľných 87 metrov. Na okraji tohto spišského mestečka, v príjemnom prírodnom prostredí sa nachádza zoologická záhrada, ktorá je najmladšou a zároveň najvyššie položenou ZOO na Slovensku. Žije v nej okolo päťsto zvierat, medzi inými levy, tigre, zebry, ťavy, lamy, opice, plazy a množstvo vtákov. Je tu veľmi príjemná rodinná atmosféra, vzdelávacie tabule i detské ihrisko. A keďže aj počasie bolo veľmi pekné, väčšina zvierat bola vo svojich výbehoch a deti si ich mohli užiť do sýtosti.

Domov sa tak vracali plné dojmov, zážitkov, veselých príhod, ale aj nových skúseností a vedomostí. V praxi si zároveň overili ako dokážu komunikovať i prijímať informácie v slovenskom jazyku a zistili, že Slovensko je zaujímavou krajinou, plnou histórie, príbehov, prírodných krás a priateľských ľudí.

Za podporu vlastivedno-poznávacieho zájazdu posielajú deti z Nedece poďakovanie Spolku Slovákov v Poľsku. ■

80a3534e9f

Slovenské tradície ožívajú: Žiaci z Krempách objavili svoje korene v srdci Oravy

autor | Marek Bryja

Vzdelávanie nemusí byť obmedzené len na školské lavice. Presvedčili sa o tom žiaci Základnej školy v Krempachoch, ktorí navštevujú vyučovanie slovenského jazyka a v rámci projektu „Remeslá v pohybe: Na ceste za živou históriou Slovenska 2025" podnikli vzdelávací výlet, premenený na živú lekciu kultúry a jazyka. Ich cieľom bol Zuberec, presnejšie Múzeum oravskej dediny, kde sa minulosť stretáva so súčasnosťou a kde teória z hodín slovenského jazyka dostala konkrétne tvary, farby a vône.

Cieľ tohto podujatia bol dvojitý - nezostalo len pri pasívnom poznávaní histórie, ale išlo predovšetkým o aktívne prežívanie. Projekt mal žiakom, žijúcim mimo Slovenska, poskytnúť autentický priestor na praktické použitie materinského jazyka v prostredí, kde vznikol a po stáročia sa vyvíjal. Takáto skúsenosť je nenahraditeľná – prehlbuje emocionálny vzťah ku krajine pôvodu a dáva jazyku reálny, hmatateľný obsah. Múzeum oravskej dediny, ako otvorená kniha histórie, žiakom ukázalo, ako žili ich predkovia. Drevené sýpky, kamenné studne, majstrovsky opracované zruby a najmä drevený artikulárny kostolík – to všetko vytvorilo atmosféru, ktorá učebnicové popisy zmenila na zážitok. Žiaci tak nečítali o tom, ako fungovala tradičná dedina, ale mohli si ju prejsť a predstaviť si každodenný život minulých generácií. Srdcom projektu boli interaktívne remeselné workshopy, ktoré premenili žiakov z pozorovateľov na aktívnych tvorcov. Pod odborným vedením si mohli vyskúšať hrnčiarstvo a keramiku, medovnikárske umenie a prácu s kožou. Pod rukami cítili vlhkú hlinu a zápas s hrnčiarskym kruhom im ukázal, aké úsilie a zručnosť si vyžadovalo vyrobiť aj ten najbežnejší hrniec. Zasa zdobenie perníkov farebnou polevou nebolo len o sladkosti, ale o trpezlivosti a precíznosti, pričom táto tradícia má na Slovensku silné korene späté s rodinným prostredím a sviatkami. Výroba jednoduchých predmetov, ako sú kľúčenky či opasky z kože, predstavila prvotnú materiálovú recykláciu a úctu k prírode, ktorá bola pre našich predkov samozrejmosťou. Každý z týchto workshopov bol v podstate jazykovou cvičebňou – žiaci museli počuť, rozumieť a reagovať na pokyny v slovenčine, pričom novú slovnú zásobu (ako názvy nástrojov, materiálov alebo činností) si okamžite spájali s konkrétnou činnosťou. Realizácia tohto projektu by nebola možná bez finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Táto investícia do mladej generácie krajanov prináša konkrétne plody ako posilnenie národného povedomia, zvedavosť na vlastné korene a lásku k materinskému jazyku, ktorá pretrvá aj na diaľku. Žiaci sa domov nevracali len s fotografiami, ale so skutočnými, vlastnoručne vyrobenými predmetmi. Tieto výrobky sú viac než suveníry. Sú hmotným dôkazom ich spojitostí so slovenskou kultúrou, spomienkou na zážitok, kedy sa stali súčasťou živej histórie. Projekt „Remeslá v pohybe: Na ceste za živou históriou Slovenska 2025" je ukážkovým príkladom moderného a efektívneho vzdelávania. Dokazuje, že kultúru a jazyk je najlepšie predávať tam, kde prirodzene ožívajú – v teréne. Pre žiakov z Krempách tak Slovensko prestalo byť len pojmom z hodín, ale stalo sa miestom, kde objavili krásu remesiel, genialitu ľudovej architektúry a silu vlastnej kultúrnej identity. ■

S finančnou podporou
ÚRADU PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

epraca.pl 80a3534e9f

Čo priniesla jeseň deťom?

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecka

Jesenné obdobie je bohaté na nádherné farby a pohľad na meniacu sa prírodnú krajinu navodzuje pocit spokojnosti. Pozorovaním prírody, ktorá sa pomaly oblieka do jesenného rúcha a pripravuje sa na zimný spánok, prichádzame zakaždým na nové, prekvapivé myšlienky. Účastníci tvorivých dielní sa tiež ponorili do aktivít spojených s jesennými plodmi, čo im umožnilo ešte hlbšie prežiť túto krásnu sezónu.

V Slovenskom dome v Kacvíne sa pravidelne raz do týždňa konajú tvorivé dielne, v rámci ktorých sa účastníci venujú rozličným aktivitám. Jednou z nich bola tvorba jesenného obrazu z prírodných materiálov, ktoré si deti doniesli priamo z prírody. Na obrázkoch nechýbali kompozície z pestrofarebného lístia spojené s kresbou Tatier v pozadí. Využívali pri tom lepidlá, biele listy z výkresového papiera, nožnice, ceruzky, pastelky. Kreslili tiež pekné pomarančové tekvice a dokonca si ich aj vyhotovili z látky. Pri tvorbe obrázkov tekvíc použili deti zaujímavú techniku – najskôr ich nakreslili, naniesli na nich lepidlo, posypali soľou a po vyschnutí zobrali mokrý štetec s farbou a sa dotýkali soli. Tá pila nanášané farby a vznikali unikátne farby. Deti sa s ochotou pohrali s tvorivými úlohami a neskôr ich práce tvorili výzdobu miestnosti, kde sa uskutočňujú dielne v Slovenskom dome v Kacvíne.

Ako uviedla Daniela Radecká, tvorivé dielne ponúkajú priestor pre rozptýlenie, oddych vo voľnom čase. Umožňujú spoločné stretnutia pre deti, pričom tam aktívne trávia čas. Zakaždým si osvoja niečo nové, rozvíjajú svoju tvorivosť a stretávajú sa s novou slovenskou slovnou zásobou, z ktorej si vždy niečo zapamätajú. Pri tejto tvorivej úlohe si deti osvojili aj základné pojmy z oblasti jesenných aktivít, zberu plodov. Naučili sa nielen pracovať v skupine, ale aj to, že popri tvorivosti je potrebné starať sa o svoje pracovné miesto, čiže ho mať upratané, vyčistené, aby aj na ďalší krát bolo kde skúšať svoje sily s novými výzvami.

Činnosť Slovenského domu v Kacvíne je v istej časti realizovaná aj vďaka podpore z Ministerstva vnútra a administratívy PR.

Radosť z účasti na tvorivých dielňach v Slovenskom dome v Kacvíne vyjadrujú aj rodičia, ktorí vidia, že ich deti tu využívajú voľný čas zmysluplne a prospešne. Vedúca Daniela Radecká sa stará o to, aby sa nikto nenudil a všetci si mohli užiť tvorivú zábavu. Jeseň je pre deti veľmi láskavá – okrem krásnych pohľadov na premeny v prírode im priniesla aj veľa radosti a zábavy pri tvorbe jesenných prác. Nakoniec obrázky putovali do ich izbičiek a skrášlili ich prostredie. ■

Tvorivé dielne v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Paulina Zarębczan

Množstvo pekných prác z tvorivých dielní v Centre slovenskej kultúry svedčí o presne na mieru šitých témach, ktoré zaujímajú deti a lákajú ich k príchodu zúčastniť sa tvorivých aktivít, za čím je aj vynachádzavosť a ústretovosť vedúcej klubovne.

Jesenné obdobie učarilo deťom a priviedlo ich k aktivitám spojeným s týmto obdobím. Začalo sa skoršie stmievať vonku a týmto večery sa urobili dlhšími. Vonku sa už dlho nepohrajú, tak aspoň využívajú možnosť stretnúť vrstovníkov v knižnici Centra slovenskej kultúry, kde na nich čakajú tvorivé dielne. Najskôr sa porozprávali o jeseni, o tom ako sa mení príroda a čo sa deťom najviac páči v tomto jesennom období. Potom sa už venovali tvorivej práci. Začali si vylepovať z plastelíny sovičky, čo sa účastníkom aktivít zapáčilo. Hravo narábali s materiálom a napokon bolo možné pozorovať múdre sovy v rôznych sfarbeniach. Na svoje si prišli deti aj pri maľovaní tekvíc. Neboli také celkom obyčajné, pretože mali oči a zuby. Z prírody si deti priniesli aj šišky, kôru zo stromu či žlté lístie padajúce zo stromov. To im poslúžilo k tvorbe krásneho pestrofarebného stromu v jesenných farbách. Každú šišku vyfarbili rozličnými farbami. Vďaka spoločnej práci im vznikol jedinečný strom, ktorý zdobí nástenku v knižnici. Napokon sa pustili do tvorby priestorových tekvíc z látky a ďalších prírodných materiálov. Vznikli väčšie i menšie tekvice, ktoré zatiaľ tvoria výzdobu knižničných priestorov a potom si ich deti odnesú domov.

Ako sme si všimli, aktivity sa nesú v radostnej atmosfére a deti až do záverečnej tvoria a neponáhľajú sa domov. Cítia sa v tejto spoločnosti veľmi dobre. Okrem tvorivých aktivít sa môžu rozptýliť aj pri počítačových hrách, kvízoch, loptových a spoločenských hrách.

Ako uviedla vedúca Paulina, každú aktivitu sa snaží naplánovať čo najlepšie a hlavne hľadá inšpiratívne zdroje pre témy na nové dielne. Je si toho vedomá, že zaujímavá aktivita pritiahne mnoho záujemcov a to poteší nielen deti, ale aj ju. Zakaždým je aj priestor na rozhovory medzi rovesníkmi, ale môžu prísť aj za ňou opýtať sa, porozprávať, keď majú nejaké otázky. Kreatívne a tvorivé práce podporujú rast detí a zmysluplne napĺňajú voľný čas. ■

epresa.pl 8083534e9

Na návšteve u výtvarníčky Lýdie Mšalovej

autor | Grażyna Falatová

Maľovanie obrazov prináša veľa pozitívneho pre telo a pre myseľ. Rozvíja kreativitu, fantáziu a trpezlivosť. Prináša uspokojenie z tvorby niečoho vlastného a jedinečného, čo sa môže stať zdrojom hrdostí a radostí.

Lýdia Mšalová pochádza z Hornej Zubrice a takmer celý svoj život venovala maľbe obrazov. Vraví, že práve tvorba poskytuje človeku veľa výhod. Umožňuje vyjadriť to, čo sa nedá vyriecť slovami, ako napríklad emócie – radosť, smútok, zlosť či túžbu. Maľovanie je formou emocionálneho uvoľnenia a sebapoznávania.

Ona sama veľmi rada maľovala portréty, preto lebo ju zaujímali ľudia a ich tváre. Okrem toho stvárňovala sakrálne stavby - kostoly. Uviedla, že maľovanie ju vždy veľmi tešilo a keď vytvorila nejaký obraz mala z toho zakaždým veľmi veľkú satisfakciu. Okrem maľovania portrétov a kostolov, venovala sa maľovaniu postáv svätcov, ako napríklad – Panny Márie, alebo Ježiša a ďalších. S ochotou sa púšťala do portrétovania blízkych ľudí, na ktorých jej veľmi záležalo, ako napríklad rodičov, sestry, bratov, ale aj susedov a iných. Kreslila aj kamarátky, no najviac maľovala obrazy, ktoré potom boli umiestňované do interiérov kostolov.

Podľa Lýdie, proces tvorenia pôsobí relaxujúco a zbavuje stresu. Sústredenie sa na farbách, tvaroch a pohyboch štetca umožňuje odreagovať sa od každodenných problémov. Výtvarníčka Lýdia vraví, že práve to na ňu pôsobilo pozitívne. Úroveň sústredenia sa na maľbu je vždy závislá od toho, ako dobre poznáme tematiku. Jej napríklad tematika svätých bola vždy veľmi blízka a o to bolo ľahšie pre ňu sústrediť sa na ich stvárnenie. Ťažšie sa jej zasa sústreďovalo na tvorbu, ktorej tematika bola pre ňu menej známa alebo vzdialená.

Jedného dňa prišla k nej návšteva z Krakova a prosila ju, aby im namaľovala portréty ľudí. Ona im povedala, že ak chcú portréty je potrebné pózovať, aby odzrkadľované osoby vyzerali čo najskutočnejšie. Oni jej priniesli len nejaké fotografie a mysleli si, že podľa toho to stačí namaľovať. Lýdia hovorí, že aj podľa fotografie sa síce dá namaľovať portrét, ale závisí akú fotografiu máme k dispozícii. Fotografia by mala byť výrazná, farebná a s množstvom dobre zviditeľnených detailov.

Výtvarné umenie umožňuje človeku sústrediť sa na prítomnosť. Dôležité je čo je „tu“ a „teraz“. Maliarka Lýdia poznamenáva, že maľovanie je dlhodobým tvorivým procesom, ktorý veľmi pozitívne vplýva na psychiku človeka. Podľa nej, maľba výrazne rozvíja umelecké zručnosti. Prax pre maliara je veľmi dôležitá. Sústavná práca rozvíja aj výrazové prostriedky výtvarníka. Samozrejme je potreb-

Výtvarníčka Lýdia Mšalová v spoločnosti sestry Genovévy

eprasa.pl 80a3534e9f

né poznať aj maliarske techniky a tie taktiež praktizovať. Maliarka využívala hlavne olejomaľbu, grafiku a akvarelu. Maľovanie obrazov stimuluje predstavivosť a tvorivé myslenie. To nielen rozvíja umelecké zručnosti, ale tiež pomáha vyrovnávať sa s problémami v iných oblastiach života. K tomu ale, aby človek krásne maľoval, podľa nej, nestačí sa tomu naučiť, je potrebný talent a patričné umelecké schopnosti. Nadanie treba postupne rozvíjať v priebehu celého svojho života. Lýdia ako uviedla, maľovala a kreslila už od ranného detstva a táto veľká záľuba ju sprevádza dodnes. S rozvíjaním procesu maľby je to podobne ako so spevom. Ak niekto nezdedil talent, aby mal dobrý hlas, to samotné naučenie sa techniky bude nepostačujúce.

Vytvorenie nejakého obrazu dáva človeku pocit radosti. Aj keď namaľovaný obraz nie je dokonalý, dôležité je, že človek niečo vytvoril, čo podporuje jeho sebavedomie. Z každého vzniknutého diela cítila maliarka spokojnosť.

Dôležitý je fakt, že človek predsa len dokáže niečo vytvoriť. Poznamenáva, že okrem toho maľba obrazov si vyžaduje čas, sústredenie a presnosť. Je to dobrý tréning všímavosti a trpezlivého kráčania za cieľom. To následne vnútorne rozvíja človeka a zlepšuje jeho sebavedomie.

Dôležité je aj to, že proces maľovania vytvára medziľudské vzťahy, ktoré sú častokrát pozitívne. Lýdia si dodnes pamätá, ako maľovala na maliarskych workshopoch napríklad počas štúdia. Neskôr väčšinou svoje obrazy tvorila osamote vo svojom ateliéri a jej to vôbec neprekážalo.

Proces maľovania jednoznačne obohacuje človeka, ktorý obraz maľuje. No obrazy obohacujú aj človeka, ktorý na namaľovaný obraz pozerá. Podľa maliarky Lýdie, obraz umožňuje jeho pozorovateľovi zastaviť sa a pozrieť na svet iným spôsobom.

Umelecké dielo môže vzbudiť emócie, prinútiť zamyslieť sa a rozvinúť predstavivosť. Pohľadom na obraz môže človek objaviť krásu, ktorú dennodenne nevidí a tiež lepšie pochopiť seba i ostatných. Kontakt s umením rozvíja citlivosť, formuje vkus a prehlbuje duševný život človeka.

Napríklad raz prišla na návštevu k Lýdii istá pani, ktorá pochádzala z Hornej Zubrice, no natrvalo sa usadila v Amerike. Poprosila ju, aby jej namaľovala obraz, ktorý jej bude pripomínať rodisko a Babiu horu. Maliarka Lýdia vyhovela jej prianiu a vyhotovila obraz presne taký, aký chcela mať zákazníčka. Dotyčnej pani sa obraz veľmi páčil a zobrala si ho so sebou do Ameriky, kde ho zavesila na stenu. Tam jej pripomínal rodnú dedinu a zakaždým, keď sa naňho pozrela ožili jej spomienky na Oravu.

Lýdia hovorí, že umelecké schopnosti zdedila hlavne po svojej mame, ktorá mala všestranné nadanie. To ona jej od útleho veku vštiepila lásku k výtvarnému umeniu. Ako uviedla, jej mama bola veľmi talentovanou a múdrou osobou. Zaujímavé je aj to, že z Lýdiinej rodiny nikto viac nezdedil výtvarný talent, len ona jediná a pritom ich bolo sedem súrodencov.

Spolu s Lýdiou býva jej sestra Genovéva, ktorá je jej veľkou oporou. Umelkyňa Lýdia má svoje zdravotné problémy. Sestra spomenula, že Lýdia by ešte chcela tvoriť nové diela, ale to už nie je možné kvôli vysokému veku a zdravotným problémom. Výtvarníčka Lýdia sa narodila 28. júna 1933 a v tomto roku oslávila 92 rokov. Sen o tvorbe nových diel ju neopúšťa naďalej. Namaľované obrazy už pred pár rokmi darovala Spolku Slovákov v Poľsku s určením vytvoriť expozíciu jej prác v Centre slovenskej kultúry v Jablonke. Zatiaľ obrazy čakajú na dokončenie centra. V minulosti pôsobila ako učiteľka slovenského jazyka, kde taktiež s veľkým nadšením odovzdávala žiakom svoje poznatky a popritom využívala i svoje umelecké nadanie. Pričom slovenské presvedčenie zdedila zasa od svojho otca.

Podľa Lýdie, výtvarné umenie veľmi obohatilo jej život. Spravilo ho krajším, veselším a naplnilo radosťou. Genovéva ešte dodala za sestru, že by sa dalo povedať, že každá práca a každé úsilie obohacujú život. Bez toho by bol život nezaujímavý, prázdny a nemal by zmysel. ■

eprasa.pl 80a3534e9f

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

KTO JE VZOR SVATOSTI

Sobota Všetkých svätých – 1.11.2025

Biblické súradnice: Zjv 7,2-4. 9-14; Žalm 24; 1 Jn 3,1-3; Mt 5,1-12.

Uvedenie do témy sviatočného evanjelia: Svätý je iba Boh. Ani nevieme, čo si máme pod pojmom „svätosť" predstaviť. Prakticky však je to veľmi jednoduché. S Ježišom boli ukrižovaní dvaja lotri. „Kajúci lotor" je praktickou ukážkou svätosti človeka. Ježišovi hovorí: „Pane, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva" (Lk 23,42). Tak sa kajúci lotor stal obrazom kresťanskej svätosti, lebo uznáva Krista, celkom sa zveruje do jeho rúk a tak ide rovno do raja. Hľa, svätosť v praxi.

Literatúra: LANZIA, Fernando a Goia, *Slovník svätých*, Praha: Vyšehrad 2023, s. 9.

ZAPÁĽTE SVIEČKU

Nedeľa spomienka na zosnulých – 2.11.2025

Biblické súradnice: Jób 19,1-23. 23-27; Žalm 27; 2 Kor 4,14—5,1; Jn 14,1-6.

Uvedenie do témy sviatočného evanjelia: Pastoračná rada jednej diecézy odporučila ľuďom diecézy „Zapáľte sviečku". Páči sa mi to. Zapáliť sviečku na hrobe alebo doma je jednoduché gesto s veľkým obsahom. Je to spomienka na zosnulých. Spomíname na tých, ktorí tu s nami žili a už tu s nami nie sú. Rozprávajme si ich životné príbehy. Ale je tu aj dotyk nadprirodzena. Podľa kresťanskej viery život človeka smrťou nekončí, ale pokračuje aj v nebi, i v našej zbožnosti. Ako príklad možno uviesť sv. Jakuba apoštola (†42 po Kristu), ktorého umelec zobrazil ako „bojovníka za záujmy Španielska v 19. storočí (je patrónom španielskej koruny). Žije s nami i dnes.

Literatúra: PŘIBYL, Stanislav, *Zapálte svíčku*, in: YouTube.

VÝROČIE POSVIACKY LATERÁNSKEJ BAZILIKY

32. nedeľa v cezročnom období – 9.11.2025

Biblické súradnice: Ez 47,1-2. 8-9. 12; Ž 46; 1 Kor 3,9-11. 16-17; Jn 2,13-22.

Uvedenie do sviatočného evanjelia: Keď sv. František Assiský nevedel ako slúžiť Bohu, začal opravovať kostol. Farnosti vznikali okolo kostolov. Ak si dnes niekto myslí, že sa dá budovať „kresťanská viera" bez kostolov, dovolím si povedať, že sa ocitol vo veľkom omyle. Iste, dá sa mimo kostolov robiť pred-evanjelizačné projekty, ale nie budovať hlboká katolícka viera. Pripomínam encykliku Jána Pavla II. „Cirkev žije z Eucharistie" (17.4.2003). Lateránska bazilika v Ríme sa považuje za „hlavu a matku" všetkých kresťanských kostolov (nápis na priečelí baziliky).

Literatúra: JÁN PAVOL II., Encyklika „Ecclesia de Eucharistia", in: www.kbs/dokumenty.

CHRÁM A CIRKEVNÉ AUTORITY

33. nedeľa v cezročnom období – 16.11.2025

Biblické súradnice: Mal 3,19-20; Ž 98; 2 Sol 3,7-12; Lk 21,5-19.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježiš v evanjeliu hovorí o „rúcaní chrámu". Prebieha diskusia, či sa „nerúcajú aj cirkevné autority" (patria k chrámu). Joseph Ratzinger hovorí o cirkevnej autorite, ktorej prioritou je udržanie jednoty. Preto sa vyhýba za každú cenu konfliktom a podceňuje iné následky svojho nekonania a mlčania. Tejto autorite hovorí „pontifex" (ten, čo buduje mosty, vzťahy). Je to však názov prevzatý z pohanského rímskeho prostredia. Biblia však predstavuje iný typ cirkevnej autority: pastiera, ktorý vedie, usmerňuje a prejavuje aj odvahu vravieť a brániť svoje stádo. Pre Ratzingera je odvaha pastiera zásadnou vlastnosťou, aby sa spoločenstvo veriacich budovalo.

RATZINGER, Joseph, *Il dialogo con il proprio tempo* (opera omnia), vol 13/3, s. 448-450.

KRISTUS KRÁĽ

34. nedeľa v cezročnom období – 23.11.2025

Biblické súradnice: 2 Sam 5,1-3; Ž 122; Kol 1,12-20; Lk 23,35-43.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ku Kristovi kráľovi patrí kríž! Pre jedných je to „hlúposť", pre iných „škandál/pohoršenie", ale pre tých, čo v neho uverili, je to záchrana.

Literatúra: PIUS XI., Encyklika *„Quas primas"* (11.12.1925), in: EE, vol. 5, s. 158-193.

PRVÁ ADVENTNÁ POSTAVA: NOE

30.11.2025 – prvá adventná nedeľa roku „A"

Biblické súradnice: Iz 2,1-5; Ž 122; Rim 13,11-14; Mt 24,37-44.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: „Ako bolo za dni Noema, tak bude aj pri príchode Syna človeka" (Mt 24,37). Nikto nič netušil ani vtedy, keď Noe staval koráb. Na druhej strane, máme rozpoznať eschatologické časy: z mečov si ľudia ukujú radlice a z kopijí kosáky (Iz 2,4). I Pán uzavrel s Noemom zmluvu a dal svetu nový poriadok/znovu stvorenie sveta (Gn 9,1-17).

Literatúra: VIVIANO, Paoline, *Genesis*, Minnesota: The Order of St. Benedict, 1994, s. 47. ■

eprasa.pl 80a3534e9f

Hudobné nadanie skrášľuje každodennosť

autor | Agáta Jendžejčíková

Hudba spájala ľudí od najstarších čias. Jej zvuky dokážu skrášliť každodenný život a urobiť ho vľúdnejším. Potvrdil nám to aj krajan Julián Dluhý z Novej Belej, ktorého hudba je srdcovou záležitosťou. Hudobné nadanie dostal do vienka. A od najmladších rokov sa živo zaujímal o rozličné zvuky. Pozoroval otca ako hrá na hudobný nástroj v miestnej dychovke.

Julián počas nácviku doma

Melódie a zvuky sa prelínali v Juliánovej hlave a ukladali sa ako keby ich zakladal do karisbloku. Dá sa povedať, že ich zapisoval v hlave ako na nejakom pamäťovom disku. Už ako žiak štvrtého ročníka základnej školy začal hrať na trúbke. Bol samoukom. V neskoršom období sa zapísal aj do dychovej hudby. Keď bol v siedmom ročníku základnej školy prišiel nový riaditeľ a ten bol hudobníkom a začal školiť záujemcov v hre na husliach. – *Ja som sa tiež začal školiť z hry na husliach*, – spomína Julián. – *Riaditeľ bol dobrým školiteľom a ja som pritom spoznal noty. Dalo mi to základ pre hru nielen z počutia, ale aj z notových zápisov. Od roku 1978 som sa aktívne zúčastňoval na činnosti miestnej dychovky. Rád som chodieval na nácviky a na vystúpenia, o. i. prehliadky dychoviek.*

V neskoršom období sa Julián rozhodol, že ďalším hudobným nástrojom, na ktorom chce vedieť hrať je harmónium. Kúpil si ho a sám sa učil na ňom hrať. Pesničky hral na základe zapamätaných melódií a takto z počutia vedel postupne zahrať skoro všetko. Bol to jeho veľký koníček. Po nejakom čase sa rozhodol kúpiť si novší model harmónia od kolegu. A keď už vedel veľmi dobre hrať na tento hudobný nástroj, spolu s kamarátmi, ktorí tiež boli nadšencami hudby a hrali na rozličných nástrojoch, rozhodli sa založiť si kapelu. Okrem krajana Juliána hral v nej jeho brat Marián Dluhý, František Švec z Krempách, Valent Zygmund z Krempách a Ján Petrašek z Krempách. To bolo prvé zloženie. Neskôr sa k nim pripojil Marek Bizub z Durštína a potom ešte Marián Kalata z Novej Belej. Hrali na svadbách a zábavách. Boli to veselé roky s piesňou na ústach i hudbou plynúcou z nástrojov. Julián hrával s kapelou do roku 1983, kedy sa oženil s Cecíliou. Manželia sa spolu pustili do zveľaďovania rodinného gazdovstva. Cecília pracovala v obuvníckom závode v Novom Targu. Postupne im do manželstva pribudlo päť detí a bolo potrebné viac času venovať rodine. Popri práci na gazdovstve sa Julián snažil privyrobiť si, väčšinou na stavbách. Hudba mu bola vždy blízka a pri každej príležitosti si rád zahral i zaspieval, o. i. na krajanských stretnutiach. Ako spomína, nemal veľa času na to, aby mohol venovať pozornosť výlučne učeniu sa nových piesní či melódií. Páčila sa mu tiež hra na orgáne a cirkevná hudba. Rád pozoroval hru miestneho kantora na organe. V roku 2002 sa naskytla príležitosť, aby si vyskúšal ako znie kostolný orgán v jeho prevedení, keďže dovtedajší kantor vycestoval do zámoria. Väčšinu cirkevných piesní poznal a jeho pokus odobrili aj farníci a od toho času je miestnym kantorom, ktorého spev a hra sa nesie počas slovenských i poľských cirkevných pobožností a bohoslužieb v novobelianskom chráme. Na začiatku, ako spomína, musel vynaložiť viac času a námahy na prípravu jednotlivých spevov doma. Časom ako získaval viac skúseností už si to nežiadalo toľko práce. Jednako Julián si rád zahrá aj doma na organe, precvičí si niečo a niekedy si len tak koncertuje pre radosť. Hudba v každom prevedení je jeho veľkou radosťou. Veľmi sa teší tomu, že hudobné nadanie zdedili aj jeho mladšie dcéry Anna a Katarína, ktoré sú absolventkami hudobnej školy druhého stupňa v odbore cirkevná hudba. Spolu sa podporujú, hrajú i spievajú. Dievčatá tiež pôsobia v okolitých farnostiach ako organistky. – *Je to potešujúce, že aj ďalšia generácia má blízky vzťah k hudbe a chce sa jej venovať. Keď som zistil, že majú záujem o hudbu, tak sme sa rozhodli s manželkou, že ich zapíšeme do hudobnej školy, aby sa školili od základov. Začiatky boli ťažké, lebo sme museli s nimi cestovať do Nového Targu a niekedy aj viackrát do týždňa. Začínali školením hry na klavíri. Neskôr sa dali na cirkevnú hudbu. Tá im prirástla k srdcu a venujú sa jej. Teším sa, že máme spoločné témy a záľuby. Pomaly rastú vnúčatá a už aj tie prejavujú hudobné nadanie, tak je predpoklad, že sa bude v rodinnej tradícií pokračovať,* konštatoval Julián. Ďakujeme za rozhovor a prajeme mu veľa pekných hudobných zážitkov, ktoré spestria každodenný život manželov Dluhých. ■

eprasa.pl 80a6534e9

„Národ, ktorý nepozná svoju minulosť, nemá budúcnosť.“

Korkošovci – rodina z Čiernej Hory, ktorá zanechala nezmazateľnú stopu v slovenskom i svetovom umení II.

autor | PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD.

V Poľsku, na Slovensku, ale aj v širšom európskom či svetovom kontexte by sme len ťažko našli rodinu, ktorá zanechala v umení takú výraznú stopu ako jedna z najtalentovanejších slovenských rodín, pochádzajúca zo severospišskej obce Čierna Hora, rodina Korkošovcov. V predchádzajúcom čísle Života sme priblížili výtrysk originality a umeleckého nadania Sebastiána Korkoša i jeho manželky Alžbety, rodenej Chyžnej, ako aj všetkých ich detí – Andreja, Ludwika, Anny, Márie a Jána, z ktorých každý osobitým spôsobom obohatil slovenské umenie.

Neopakovateľná nekonvenčnosť a umelecké nadanie v rodine Korkošovcov sa však dielami spomínaných dvoch generácií neuzavrela. Ich dedičstvo pokračuje v tvorbe ďalších pokolení, ktoré tvorivo, vedome či nevedome, rozvíjajú tradíciu a zároveň prinášajú nové impulzy a otvárajú nové horizonty slovenskej i svetovej umeleckej scény.

Z tretej generácie sa v umeleckom svete etablovali všetky deti Andreja Korkoša – Otto, Peter a Klára, jediná dcéra Ludwika Jana, dve deti Anny – Ľubica a Jozef, obe deti Márie – Zuzana a Ondrej, ako aj všetci potomkovia najmladšieho syna Jána, súrodenci Adriana, Martin a Marek.

Otto Korkoš: spirituálna harmónia línií a tvarov

V rodine Andreja Korkoša sa umelecká synergia znásobila sobášom s Margitou – vnučkou Alexandra Scholtza, ktorý pracoval v známej kežmarskej rezbárskej dielni Gustáva Adolfa Weisza. Ich prvý syn Otto rozvíjal svoj talent najskôr na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a následne na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe. V súčasnosti žije a pôsobí v Kežmarku. Je akademickým sochárom, maliarom, kresliarom, keramikom i pedagógom.

Vo svojich dielach čerpá inšpiráciu z rodného kraja, prírodných a sakrálnych motívov, mytológie i archetypálnych tvarov. Pri práci využíva rozličné materiály – drevo, hlinu, sadru, bronz, papier i ich kombinácie. Typické sú jeho vertikálne sochy, zvýraznené geometrickou abstrakciou, ktoré nesú symbolický a duchovný význam. Tematicky sa jeho diela dotýkajú vzťahu človeka k prírode, hľadania rovnováhy a sakrálnych tajomstiev, pričom spája archaické a rustikálne prvky s moderným výtvarným myslením, čím vytvára jedinečný jazyk medzi tradíciou a súčasnosťou.

Jeho tvorba bola predstavená na početných výstavách a je zastúpená aj vo viacerých slovenských galériách, či v súkromných zbierkach na Slovensku a v zahraničí.

Otto Korkoš so svojimi dielami z glazovanej keramiky

eprasa.pl 80a3534e9f

Peter Korkoš: umenie každodenného života v remeselnej zručnosti

Druhému synovi Andreja Korkoša Petrovi učarovalo najmä drevo. Umelecky sa formoval, okrem inšpiratívneho rodinného prostredia, aj na Škole umeleckých remesiel v Bratislave a pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Spoločne s otcom sa zúčastňoval výstav a sympózií vo Východnej, ktoré do istej miery ovplyvnili jeho

Peter Korkoš s otcom Andrejom a synom Dávidom

umelecké smerovanie. V jeho sochárskej tvorbe dominujú motívy ženských postáv ako symbolov materstva, úrody, či krásy, pričom z tejto línie sa vymyká drevorezba zvárača, reflektujúca tému otca, práce a ľudskej dôstojnosti.

Otto Korkoš: *Kniha zjavení – Madona III.*

Drevorezba Petra Korkoša st. *Plody jesene /mama/*

Popri tvorbe drevených figurálnych plastík a sôch sa venoval tiež umelecko-remeselnému spracovaniu dreva v prostredí interiéru a exteriéru i reštaurovaniu historického nábytku. V oblasti úžitkového umenia sú pre jeho rukopis charakteristické precízne spracované kusy nábytku s jemnými ornamentálnymi prvkami, ako napríklad atypické stolíky, misky či drevené hračky. Profesijne pôsobil v Dielňach umeleckých remesiel v Bratislave a taktiež ako konzervátor historických umeleckých predmetov na hrade Stará Ľubovňa. Podieľal sa aj na vzniku Združenej umeleckej školy v Kežmarku.

Drevorezba Dávida Korkoša Ježiš v modlitbe

Peter Korkoš zomrel v roku 2018. Umeleckej práci s drevom sa však naďalej venujú obaja jeho synovia – Peter a Dávid Korkošovci, ktorí sú absolventmi dnes už fungujúcej pod novým názvom Školy umeleckého priemyslu v Kežmarku. Peter sa vo svojom výtvarnom prejave zameriava na hľadanie tvorivých možností umelecko-remeselného spracovania úžitkových predmetov a hračiek z dreva. Dávid sa venuje tvorbe figurálnych motívov rezby z rôznych druhov dreva v sakrálnom aj profánnom kontexte.

Klára Korkošová: lyrické príbehy o krajine, tradícii a pamäti

Lásku k drevu po otcovi zdedila taktiež jediná dcéra Andreja Korkoša Klára. *„V detstve nám s mamou Margitou vytvorili prostredie pre vnímanie estetična, empatie k ľudom a zodpovedný prístup ku každej pracovnej činnosti. Učili nás vážnosti k vnímaniu tvorivej práce, za ktorou stoja konkrétni ľudia. Duchovne a v pokore nás napojili na kresťanskú vieru a cestu, ktorá je aj v našej tvorbe čitateľná,“* spomína na neopakovateľnú atmosféru tvorivého duchovného prostredia rodiny Korkošovcov.

Umelecké vzdelanie získala na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Košiciach, pričom absolvovala aj reštaurátorský kurz zameraný na kameň v New Yorku a vyštudovala pedagogickú fakultu Prešovskej univerzity v Prešove. V súčasnosti pôsobí v Kežmarku, kde prostredníctvom pedagogickej činnosti odovzdáva svoje skúsenosti mladším generáciám výtvarníkov. Svojimi kresbami, drevorezbami, keramikou a asamblážami nadväzuje na lyrické smerovanie vo výtvarnom umení. Jej diela sa vyznačujú nielen precíznym spracovaním, ale aj originálnou myšlienkou, pričom

Madona Kláry Korkošovej, štuková technika

eprasa.pl 80a3534e9f

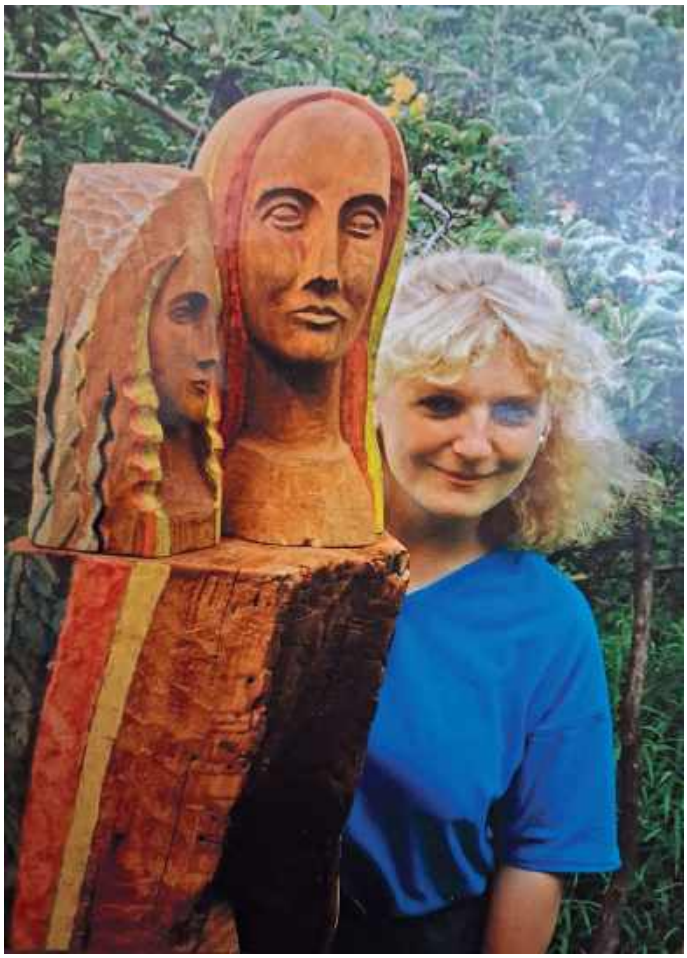

Klára Korkošová so svojimi drevorezbami

v jej tvorbe možno vnímať inšpiráciu rodným krajom, jeho históriou, ako aj sakrálne a mýtické motívy. Vystavovala vo viacerých slovenských mestách i v zahraničí, pričom niektoré výtvarné projekty realizuje v spolupráci s bratom Ottom Korkošom.

Umelecké nadanie zdedila aj dcéra Kláry Korkošovej Júlia Malérová. Výtvarne sa rozvíjala na Strednej odbornej škole drevárskej v Spišskej Novej Vsi, pričom v súčasnosti študuje na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnych služieb sv. Alžbety v Bratislave. Venuje sa práci s drevom, kresbe, maľbe, ale tiež hudbe a spevu. Vo svoje tvorbe sa inšpiruje najmä rodným krajom, pričom nadväzuje na prírodné i tradičné ľudové motívy.

Jana Černá-Korkošová: cesta za svetlom v premenách času, hmoty a bytia

Originálne pohľady do slovenského umeleckého sveta priniesla dcéra Ludwika Korkoša Jana. Hoc pomyselne pokračovala v otcových stopách a vybrala si Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave a následne Vysokú školu výtvarných umení, kde študovala odbor sochárstvo, hľadala vlastný umelecký jazyk, ktorý ju postupne priviedol k experimentu a osobitému výrazu.

„Moja tvorba sú sochy, šperky, objekty, módne kreácie. Je to cesta – cesta za svetlom. Naplnená láskou, poznaním, pokorou, odpúšťaním. Harmónia vnútorného a vonkajšieho života. Je to ten čas minulý, je to ten čas prítomný a je to ten čas, ktorý nevieme a ide ďalej,“ načrtáva podstatu svojho umeleckého posolstva.

Jana Černá-Korkošová priniesla do slovenského umeleckého sveta originálne pohľady (foto: Milan Maťašovský)

Jej umelecká realizácia je neustálou cestou hľadania, na ktorej niečo stráca, no zároveň aj nachádza a pretvára do nových podôb, pričom experimentuje s materiálmi i technikami, čím vytvára originálne a často i expresívne diela. Vo svojej tvorbe pracuje s kovmi, drevom, sklom, hlinou i textilom, spája funkčnosť s výtvarným výrazom a starým veciam dáva nový, nečakaný zmysel. Do tohto konceptu prirodzene zapadajú diela vytvorené z viac ako osemtisíc rokov starého dreva, v ktorých sa stretáva čas, pamäť a bytostný presah. Jej tvorba sa vyznačuje hĺbkou výrazu a prepojením medzi vizuálnym umením s osobnou výpoveďou, ktorá dokáže vtiahnuť pozorovateľa do unikátnej vízie sveta. Tú možno reflektovať tiež vo filme *Pegas v jaskyni*, pre ktorý vytvorila kostýmy a umelecké objekty i v jej tvorivých príbehoch *Objekt v krajine tela*,

Klára Korkošová: *Hlava – motív jari*, glazovaná keramika

Klára Korkošová: *Hlava – motív slnka*, glazovaná keramika

Vlnenie, morená drevorezba Júlie Malérovej

eprasa.pl 80a3534e9f

Jana Černá-Korkošová: Svetlo, alpaka, selenit, striebro (foto: Milan Maťašovský)

Jana Černá-Korkošová: Čas ktorý nevieme, brošňa, brusný kotúč, alpaka (foto: Milan Maťašovský)

Módne objekty, *Vôňa módy*, *Dych ženy II.*, *Podoby kovu*, *Človek uprostred*, *Ozdoby ženskosti*, či *Cesta zastavenie 7*.

Diela Jany Černej-Korkošovej možno obdivovať v Slovenskej národnej galérii v Bratislave, ale aj v ďalších galériách na Slovensku, v Nemecku, Holandsku a Švédsku. Nachádzajú sa tiež v súkromných zbierkach vo Francúzsku, Kanade, Nemecku, Rakúsku, Švédsku, Taliansku či USA. Svoju tvorbu predstavila na početných výstavách na Slovensku, vo viacerých európskych krajinách, ale aj v Číne a na americkom kontinente. Samotnú Bratislavu dodnes zdobia jej keramické reliéfy.

Zuzana Graus Rudavská: poézia svetla v bezpečných hniezdach

Tvorivá atmosféra vládla tiež v rodine Márie Korkošovej, ktorá okrem toho, že sama bola originálnym zjavom na slovenskej umeleckej scéne, vydala sa za sochára, keramikára a maliara Andreja Rudavského. Ich obe deti, Zuzana a Ondrej, sa teda od útleho detstva pohybovali v prostredí výtvarného umenia, ktoré prirodzene formovalo ich tvorivú osobnosť. Dcéra Zuzana študovala textil na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a Vysokú školu umeleckého priemyslu v Prahe. Je odevná dizajnérka, tvorkyňa objektov a inštalácií, sochárka, scénografka, maliarka, textilná výtvarníčka a šperkárka. Niekoľko rokov pôsobila v Spojených štátoch, kde emigrovala spoločne s bratom Ondrejom v roku 1986.

Vo svojej tvorbe spája prírodné materiály – drôt, kovy, papier, sklo, kryštály – s jemnými tvarmi a prácou so svetlom. Jej diela pôsobia krehko, no zároveň nesú silnú symboliku, prinášajúcu svetlo do tmy. Inšpiruje sa krajinou, štruktúrami zeme, priehľadnosťou a pohybom, pričom typickou témou jej tvorby sú hniezda ako symboly bezpečia a domova. Často vytvára priestorové inštalácie, ktoré citlivo reagujú na svetlo a čas.

Zuzana Graus Rudavská patrí medzi výrazné osobnosti súčasného umeleckého sveta, zúčastnila sa mnohých medzinárodných sochárskych sympózií v krajinách Európy, USA, Japonsku i v Maroku a získala viacero ocenení, medzi inými Pollock Krasner Foundation Grant, NY; Cine Golden Eagle Award, či Washington D.C. Jej práce sú vystavované a sú súčasťou viacerých verejných i súkromných zbierok na Slovensku, v Európe i USA.

Dielo Zuzany Graus Rudavskej (zdroj: https://institutfrancais.sk/fr/podujatie/zuzana-graus-rudavska-jeu-de-lumiere/)

Ondrej Rudavský: mýtické paralelné svety za hranicami predstavivosti

Zuzanin brat Ondrej žije striedavo USA a na Slovensku. Venuje sa filmu, animáciám, ilustrácii, sochárstvu, fotografii, šperkárstvu, digitálnemu umeniu, či videoinštaláciám. Vo svojich dielach prepája surrealizmus, mystiku, sny a symboliku s výtvarnou precíznosťou. Často sa objavujú motívy z prírody, mytológie, vesmíru i podvedomia, vrstvia sa prvky chaosu a harmónie, reality a ilúzie. Pracuje s bohatými ornamentmi, textúrami, plastickými detailmi a výtvarne objemnými kompozíciami. Jeho umelecký svet je vizuálne výnimočný a pripomína paralelné vesmíry, ktoré existujú mimo bežného času a priestoru.

Jeho diela boli vystavované vo viacerých múzeách, galériách i na filmových festivaloch po celom svete a nachádzajú sa aj v mnohých súkromných i verejných zbierkach, medzi inými v Museum of Fine Arts v Bostone, Bronx Museum of Arts v New Yorku, Helen Drutt Gallery vo Filadelfii, Film Archives of Academy of Motion Picture Arts and Sciences a National Academy of Recording Arts and Sciences v Los Angeles, Museum of Radio and Television v Kalifornii, Gallery K. v Washingtone D.C. Za umelecké animované videoklipy získal tiež viaceré prestížne medzinárodné ocenenia, vrátane MTV Award, Golden Eagle či nominácie na cenu Grammy.

eprasa.pl 80a3534e9f

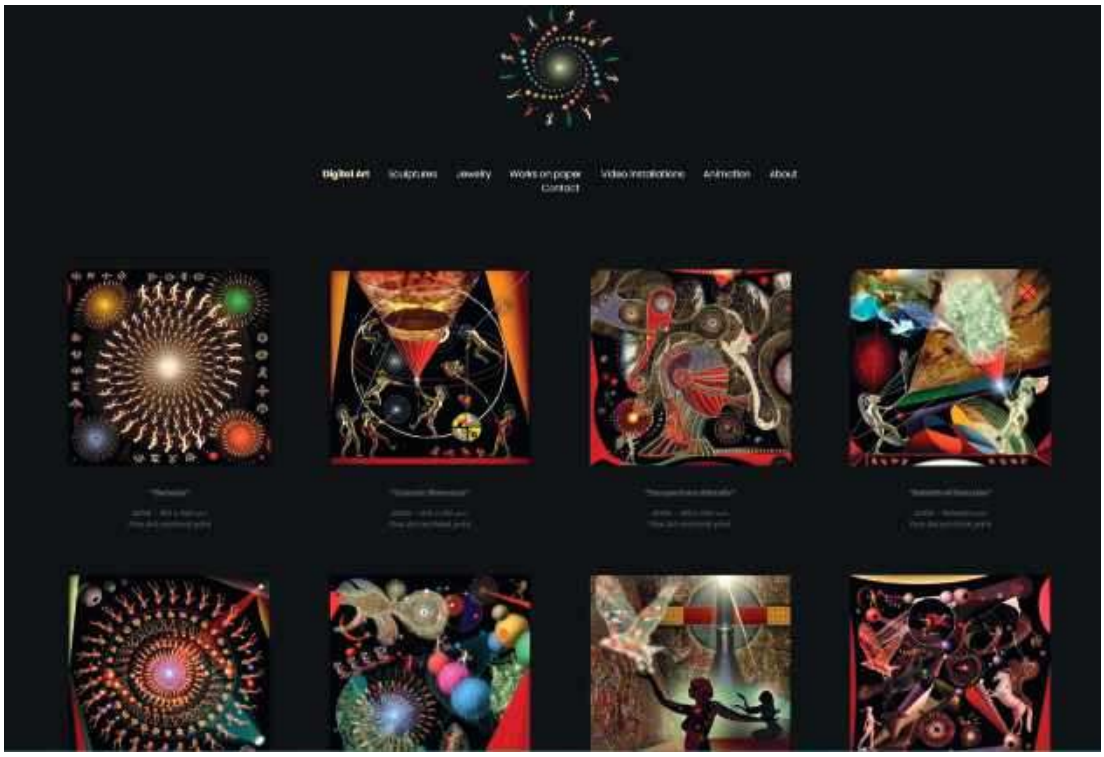

Internetová stránka Ondreja Rudavského, na ktorej možno vzhliadnuť jeho diela (zdroj: www.ondrejrudavsky.com/art)

Umelecké nadanie zdedila i dcéra Ondreja Theresa, ktorá absolvovala Súkromnú školu umenia animovanej tvorby a katedru vizuálnych efektov na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Venuje sa najmä produkcii pre Rudavskys Magic Garden, ako aj manažovaniu hudobných, filmových, či umeleckých projektov talentovaných mladých kreatívcov.

Adriana Korkošová: multidimenzionálny svet existencie

K tretej generácii umeleckej dynastie Korkošovcov patria aj deti najmladšieho syna Jána, súrodenci Adriana, Martin a Marek. Všetci majú umelecké vzdelanie, ktoré nadobudli nielen doma na Slovensku, ale aj v zahraničí. Adriana Korkošová študovala na Umeleckej škole v Bratislave, Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe, University of Western v Sydney a na Akadémii výtvarných umení v Prahe. Absolvovala tiež študijné pobyty vo Francúzku.

Striedavo žije v Kanade, Sydney, Hongkongu a Bratislave, pričom sa venuje širokej škále výtvarných disciplín od klasických cez konceptuálne a environmentálne umenie až k audiovizuálnym projektom a filmu. Je sochárkou a inštalatérkou v spoločnosti K.A.P. (Korkos Art Projects), autorkou viacerých konceptov v polohe land art a street art, zložitých konštrukcií fontán i chrličov vo veľkých zábavných a vodných parkoch, ale aj magických bronzových plastík, malieb, či kresieb, pričom mnohé z jej výtvorov možno vidieť v projektoch realizovaných v Ázii i Európe. Svoje diela prezentovala na viacerých samostatných i kolektívnych výstavách na Slovensku, v Číne, Thajsku, Austrálii, Rakúsku, Francúzsku, Česku, Taliansku, USA, či Kanade. Spoločne s bratmi Martinom a Marekom spolupracovala tiež na projekte otváracieho a záverečného ceremoniálu Letných olympijských hier 2000 v Sydney.

Obraz Adriany Korkošovej *Future*

Martin Korkoš: *Zelená vojna*

Martin Korkoš: *Synapsie*

eprasa.pl 80a3534e9f

Martin Korkoš: čas, priestor a hmota v polarite mikrosveta a makrosveta

Prvorodený syn Jána Korkoša Martin študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave, Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe, ako aj na Excelsior Art School v Sydney, kde sa podieľal na už spomínanom projekte Letných olympijských hier.

V súčasnosti žije a tvorí vo Svätom Jure. Venuje sa sochárstvu, maľbe, kresbe, grafike, performanciám a textárskej i hudobnej tvorbe. Vo svojich obrazoch odhaľuje polaritu mikrosveta a makrosveta prírody. Svoje predstavy o jej zákonitostiach a premenách interpretuje veľmi sugestívnym spôsobom v nekonečnom labyrinte vzájomne prepojených drobných prvkov a farebných častí vyvolávajúcich zrakovú ilúziu pohybu a neustáleho vývoja.

Spoločne s bratom Marekom spolupracuje aj na hudobných projektoch. Počas svojho pôsobenia v Austrálii založili skupinu The Agents a nahrali autorské CD, ku ktorému natočili dva videoklipy. V súčasnosti pokračujú v spoločnom hudobnom projekte P.S.T. (Pôvodná Slovenská Tvorba). V rámci neho sa venujú písaniu a spievaniu slovenských textov na melodickú hudbu, ktorú považujú za pôvodnú tvorbu Slovákov.

Marek Korkoš: vertikály znovuzrodenia v pamäti

Umelecky nadaný je aj najmladší syn Jána Marek, ktorý svoj talent rozvinul na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a na Excelsior Art School v Sydney. Je autorom textov i hudby spomínaných hudobných projektov, ktoré realizujú spoločne s bratom Martinom. Venuje sa tiež sochárstvu, maľbe a kresbe, pričom jeho tvorba nesie výrazný symbolický a duchovný rozmer.

V maľbe a kresbe sa orientuje na geometrickú abstrakciu, využíva žiarivé farby, pričom dôraz kladie na výraznú, pevnú líniu. Unikátne sú jeho drevené plastiky, vznikajúce často zo starších vecí, do ktorých vkladá železné, bronzové i plastové prvky a svojim spôsobom sa vracia ku koreňom rodinnej tradície. Jeho sochy sú zväčša znakové vertikály, stelesňujúce symbolické postavy bojovníkov, ochrancov i poslov dobrých správ, ktorých činy ovplyvnili chod dejín.

Diela Mareka Korkoša: ***Ukotvenie v čase*** **a** ***Ranné lúče***

Korkošovci ako svedomie doby a nositelia nadčasových hodnôt

Rod Korkošovcov predstavuje mimoriadny fenomén v dejinách nielen slovenského, ale i svetového umenia. Nie je to len príbeh jednej generácie talentovaných jednotlivcov, ale celej dynastie, ktorej korene siahajú do prastarých ľudských umeleckých ašpirácií akými boli maliarstvo, sochárstvo či tkáčstvo a vetvia sa naprieč dekádami až po súčasné moderné formy umeleckej tvorby.

Ich diela sú rôznorodé, pričom každý člen rodiny rozvíjal svoj jedinečný výtvarný jazyk, no zároveň si zachoval úctu k odkazu mýtických i skutočných predkov a svojim koreňom. Napriek vyhnanstvu spôsobenému slovakofóbiou ostali duchovne spojení s mnohovrstevným magickým prírodným a spirituálnym svetom Zamaguria. Na jednej strane sú obrazom i svedomím doby, ktorú žili, no nesú v sebe i inšpirujúce nadčasové myšlienky a hodnoty, ktoré sa stali pevnou súčasťou kultúrnej pamäti Slovenska.

Hoci doterajšia kapitola umeleckej činnosti rodu Korkošovcov predstavuje významný a mnohovrstevný príspevok k vývoju slovenského umenia, nejde o uzavretý príbeh. Jeho pokračovanie naďalej zostáva otvorené ako živý organizmus, ktorý sa mení, reaguje a kultivuje v dialógu s dobou. ■

eprasa.pl 80a3534e9f

Prvácky sľub v Krempachoch

Dňa 23. októbra sa na základnej škole v Krempachoch uskutočnila milá slávnosť - prvácky sľub. Do radov žiakov základnej školy boli prijatí ďalší jedenásti žiačikovia. Najskôr sa však museli kandidáti preukázať odvahou a vypiť citrónovú šťavu. Až potom ich riaditeľka ZŠ L. Kamoň prija-

la za žiakov a potvrdila to aj pamätným diplomom. Krátky program pripravila spolu so žiakmi triedna Z. Kalata. Svoje ratolesti podporovali v túto slávnostnú chvíľu rodičia a príbuzní. Na záver mali prváci občerstvenie a darčeky, o ktoré sa postarali rodičia. (fp)

28. ročník Festivalu náboženských piesní Stabat Mater

V dňoch 25. a 26. októbra sa v Jablonke konal 28. ročník Festivalu náboženských piesní s názvom Stabat Mater. Dňa 26. októbra sa konal finálny koncert, kde sa prezentovali najlepší účastníci. Cieľom festivalu je spoločne sa stretnúť a chváliť Boha prostredníctvom hudby a spevu. (gf, foto: www.jablonka.pl)

Spišský deň vo Vyšných Lapšoch

Na základnej škole vo Vyšných Lapšoch sa 25. októbra konal deň venovaný spišským tradíciám. Žiaci mladší i starší prezentovali pod vedením učiteliek D. Mośovej a M. Brawiakovej spišské kroje, piesne a tance. Popísané boli časti ľudového kroja príznačné pre Spiš a Vyšné Lap-

še. Zdôraznené boli aj tradície spojené práve s krojovaným oblečením. (aj, foto: ZŠ Vyšné Lapše)

Výcvik hasičských jednotiek v Jablonke

Dňa 18. októbra 2025 sa konal hasičský výcvik jednotiek dobrovoľných hasičských zborov z Gminy Jablonka. Cieľom školenia bolo získať rýchlo informácie o cvičebnom objekte, o prístupových cestách, vodných nádržiach a reálnych ohrozeniach pri tohto typu zásahu.

Výcviku sa zúčastnil vojt Gminy Jablonka Stanisław Kasprzak, jeho zástupkyňa Monika Mastela a tajomník gminy Artur Górka, ktorí poďakovali hasičom za ich nasadenie pri pomoci potrebujúcim. (gf, foto: www.jablonka.pl)

Včelárska expozícia na Orave

Dňa 28. októbra bola otvorená nová stála výstava v Múzeu oravského etnografického parku v Hornej Zubrici s názvom „Po stopách dávneho včelárstva na Orave a Vrchovine“. S tým boli spojené rozhovory o včelách a včelárstve. Expozícia vznikla vďaka cezhraničnému slovensko-poľ-

eprasa.pl 80a3534e9f

skému projektu z prostriedkov EÚ v rámci Interregu (gf, foto: www.orawa.eu)

Darovanie krvi v Dolnej Zubrici

Dobrovoľný hasičský zbor z Dolnej Zubrice zorganizoval dňa 26. októbra už ďalšiu akciu darovania krvi v hasičskej zbrojnici. Podporili ju viacerí hasiči a obyvatelia obce. (aj, foto: FB OSP Zubrzyca Dolna)

Nové detské ihrisko vo Fridmane

Vo Fridmane začína vznikať nové detské ihrisko, ktoré bude situované pri základnej škole. Budúcu sezónu už možno bude prístupné pre žiakov navštevujúcich tunajšiu školu. Zatiaľ sa len s výstavbou začalo. (aj, foto: FB Frydman)

Prístavba školy v Podsklí

V Podsklí prebieha prístavba priestorov základnej školy, ktorá sa pomaly chýli ku koncu. V súčasnosti prebiehajú dokončovacie práce v novej športovej hale, učebniach, ako aj vonku v okolí školy, kde vznikajú parkoviská. (aj, foto: Sołectwo Podszkle)

Tvorivé dielne v Podvlku

Dňa 6. novembra sa konali tvorivé dielne v Slovenskom dome v Podvlku, ktoré pre tamojších účastníkov realizoval kolektív lektorov z Oravského kultúrneho strediska

z Dolného Kubína. Dielne sa niesli v znamení modelovania z hliny. Účastníci dostali všetky potrebné materiály a návod ako si spracovať hlinu pred modelovaním z nej. Najskôr sa všetci pustili do tvorby svojich prác podľa vzorov, ktoré mali po ruke. Deti sa inšpirovali už Vianocami a pripravovali vianočné ozdoby. Celý čas komunikovali s lektormi a konzultovali svoju prácu. Vyhotovené hlinené predmety si každý podpísal a školitelia ich zobrali na vypálenie v peci a hotové veci donesú o dva týždne deťom naspäť. Prvý krát sa konali dielne s hlinou a účastníci boli nimi nadšení. Túto tvorivú aktivitu by si s ochotou zopakovali znovu. Vedúca Božena Bryjová srdečne poďakovala za výjazdové tvorivé dielne a ústretovosť Oravskému kultúrnemu stredisku voči Slovenskému domu v Podvlku. (bb)

eprasa.pl 80a3534e9f

Uvítacie stretnutie s predsedníčkou ÚSŽZ D. Repčekovou

Tvorivé dielne s Patrikom Hermanom v STVR – Kreatívne centrum Arténa v Bratislave

Tvorivá škola žurnalistiky Ľudovíta Pomichala

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Imrich Fuhl

Tohtoročná obnovená Tvorivá škola žurnalistiky Ľ. Pomichala v gescii Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ), ktorej sa zúčastnili krajanskí novinári z rôznych kútov Európy, priniesla nové poznatky z oblasti písaného textu, moderných rozhlasových a televíznych žánrov.

Tvorivá škola, pomenovaná od tohto ročníka menom jej tvorcu i zástancu Ľ. Pomichala (1957-2002) na podnet Imricha Fuhla, odštartovala už v máji a júni online školeniami, ktorých sa zúčastnili aj redaktorky nášho časopisu. Úvodná téma bola veľmi aktuálna, keďže sa týkala využitia umelej inteligencie pri vyhľadávaní zdrojov a tvorbe infografiky. Priblížil nám ju Michal Kubovics z Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (UCM). Ďalšie online stretnutia sa venovali tvorbe podcastov, kde nás lektori Zora Hudíková a Patrik Kolenčík (UCM) previedli od stratégie až po zvukovú identitu. Pokračovalo sa témami ako „Spravodajstvo na nových vlnách“ s Viliamom Hauzerom z Artény Bratislava a „Manuál spravodajskej reportáže“ pod vedením Patrika Hermana (STVR – Kreatívne centrum Arténa Bratislava). Túto sériu stretnutí uzavrela Monika Himpánová z Tlačovej agentúry Slovenskej republiky (TASR), ktorá previedla účastníkov špecifikami každodennej práce v TASR.

Prezenčnej časti školy žurnalistiky sa v októbri zúčastnili na Slovensku deviati žurnalisti z krajanských médií (Srbsko, Rakúsko, Poľsko, Veľká Británia). Na úvodnom stretnutí účastníkov privítala predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Dagmar Repčepková a predseda komisie pre médiá, informácie a vydavateľskú činnosť Imrich Fuhl z Maďarska, ako aj Juraj Horváth, pracovník ÚSŽZ, ktorý nás sprevádzal počas pobytu na Slovensku. V priebehu troch pracovných dní sa konali intenzívne zaujímavé workshopy so školiteľmi, ktorých krajanskí novinári spoznali už pri online stretnutiach.

Za výstižný, prínosný a v dobrom duchu zrealizovaný program patrí poďakovanie všetkým, ktorí sa podieľali na jeho organizačnom a obsahovom zabezpečení vo všetkých kreatívnych centrách, redakciách a v agentúre TASR. Osobitne ďakujeme vedeniu ÚSŽZ za obnovenie organizovania školy žurnalistiky a pani Jarmile Brezinovej za zostavenie programu, organizáciu a jej starostlivosť, aj napriek zdravotným ťažkostiam.

Ľ. Pomichal – tvorca školy žurnalistiky

Účasť na škole žurnalistiky nám priniesla nielen praktické zručnosti, ktoré využijeme vo svojich redakciách, ale aj možnosť stretnúť nových ľudí, zanietených pre slovenské spravodajstvo v zahraničí. Najdôležitejšie však je, že sme mali možnosť spoločne sa stretnúť na Slovensku, ktoré je pre nás všetkých spájajúcim prvkom. Osobné kontakty sú výbornou príležitosťou na prehĺbenie spolupráce, výmenu skúseností, získanie prehľadu o krajanských médiách a ich problematike. Dôležitým prvkom bolo aj pozorovanie moderných trendov v slovenskom jazyku, čo je pri pôsobení v inonárodnom prostredí nenahraditeľné. Možnosť nahliadnuť do moderných štúdií a redakcií nám umožnila získať prehľad o najnovších smeroch v žurnalistike. Do našej každodennej práce v krajanských redakciách sme tak mohli začleniť nové poznatky, ktoré sa odrazia na viacerých úrovniach našej činnosti. Zoznámili sme sa s formátmi rýchleho šírenia informácií v digitálnej podobe, využívaním zvukových a obrazových príloh. Zároveň vzniklo prepojenie medzi našimi aktivitami a objavili sa nové podnety, ktoré verím, budú prospešne rozvíjané v prostrediach, kde pôsobíme.

Cením si aj stretnutia s ľuďmi, ktorých už poznám. Boli veľmi milé a opäť sme mali príležitosť vymeniť si názory na našu prácu v krajanských médiách, rozprávať sa o jej úskaliach a výzvach, ktorým je nevyhnutné stále čeliť. Vďaka tomu vieme, že nie sme osamotení v otázkach spojených s udržaním čitateľskej, poslucháčskej či diváckej sledovanosti. Opäť sa potvrdilo, že pôvodný zámer tvorcu myšlienky školy žurnalistiky Ľ. Pomichala – sieťovať krajanských novinárov zo slovenského zahraničia – sa naplnil. ■

Workshop s J. Pronerom na UCM v Kreatívnom centre Skladová v Trnave

eprasa.pl 80[illegible]534e9[illegible]

S finančnou podporou
ÚRADU PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

Keď si Heľpan berie Vyšnolapšanku

autor | Milica Majeriková-Molitoris

V októbri sa vo Vyšných Lapšoch konala netradičná svadba. Zamagurský folklórny súbor Hajduky totiž pozval do miestneho Slovenského domu horehronský folklórny súbor Heľpan z Heľpy, aby spoločne uviedli autentickú choreografiu tradičného obradu čepčenia nevesty, ktorý je významným prvkom svadobných zvykov oboch regiónov. A keďže nešlo o prvú spoluprácu medzi týmito umeleckými telesami, výsledok stál skutočne zato.

Na svadobnú hostinu začali prichádzať prví hostia už podvečer. V Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch ich vítali prestreté stoly a na nich všakovaké tradičné svadobné dobroty. Nechýbali samozrejme ani úsmevy svadobčanov v pekných vyšnolapšanských a heľpianskych krojoch i spoločná lapšansko-heľpianska kapela.

Keď sa svadobní hostia usadili, autentická svadba, tak ako vyzerala kedysi, mohla začať. Na pytačky na Zamagurie prišli Horehronci, keďže nevesta pochádzala z Vyšných Láps. Mali sme tak možnosť vidieť tradičnú odobierku i zaujímavý zvyk vytvorenia brány s chlebom pri vstupe na svadobnú hostinu. Jej ústredným bodom bolo čepčenie nevesty, keďže podujatie sa uskutočnilo v rámci projektu „Kultúrne prepojenie: Čepčenie nevesty s FS Heľpan a FS Hajduky“, ktorý bol podporený Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Vyšnolapšania sa zároveň prvýkrát predstavili v častiach krojového vybavenia, ktoré bolo nakúpené z výzvy Malopoľského vojvodstva „Etno Małopolska“ pod názvom „Nákup regionálnych krojov pre folklórny súbor Hajduky z Vyšných Láps na Spiši“.

Odobierka mladuchy

Nevestu čepčili najskôr podľa zvyku zaužívaného vo Vyšných Lapšoch, keď za spevu piesní na čepiec ešte nasadili tradičnú spišskú šatku. A kým sa po čepčení hostia veselo zabávali, mladomanželia sa vytratili, aby sa nevesta vrátila, tentokrát v heľpianskom kroji s partou, ktorú jej odňali a začepčili ju tradičným heľpianskym čepcom. Týmto sa oficiálne rozlúčila so slobodným životom a pripojila k rodine ženícha. Nasledovalo vykúpenie nevesty a obradné tance so svadobčanmi, ktorými bola prijatá medzi vydaté ženy.

Potom už nasledovala skvelá zábava na pódiu i mimo neho, o ktorú sa postarala o.i. aj spomínaná lapšansko-heľpianska ľudová hudba. Nemohla samozrejme chýbať ani svadobná kapustnica a ďalšie svadobné špeciality. Všetci prítomní si rozumeli v piesni, tanci i slove a opätovne sa potvrdilo, že kultúra a spoločné korene sú tým mostom, ktorý nás dokáže napriek rozdielom i vzdialenosti spojiť.

Svadobný večer vo Vyšných Lapšoch sa niesol v znamení hudby, dobrej nálady a priateľstva, ktoré prekračujú hranice regiónov. Spoločné melódie dvoch svojráznych krajov Zamaguria a Horehronia zneli v dušiach ešte dlho aj po doznení posledného tónu a pripomenuli všetkým, že veľké bohatstvo slovenského národa spočíva v rozmanitosti našich tradícií a ľudí, ktorí ich uchovávajú a rozvíjajú. ■

eprasa.pl 80a3534e9f

Päť dekád slovenskej klubovne v Krempachoch

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | archív redakcie Život, FP

Päť dekád uplynulo od chvíle, keď sa do Obecného kultúrneho domu v Krempachoch nasťahovala slovenská klubovňa, ktorá sa stala srdcom slovenskej komunity v obci. Tento významný míľnik je nielen oslavou dlhoročného úsilia a odhodlania krajanských aktivistov, ale aj dôkazom pevnosti a živosti slovenského dedičstva v tejto obci.

Krajania z Krempách si zaspomínali na svoje úsilie o vznik slovenskej klubovne. Je ona, ako uviedli, významným a viditeľným znakom prítomnosti obyvateľov hlásiacich sa k slovenskej národnosti, dedičstvu predkov a ich tradíciám. Od začiatku svojho pôsobenia sa stala centrom slovenských aktivít v obci a naplnila sa kultúrnym dianím, stretnutiami, akciami pre deti, mládež i dospelých. Je miestom, kde sa traduje slovenské dedičstvo a navštívili ho viacerí významní slovenskí činitelia, ktorí ocenili zanietenie miestnej slovenskej komunity.

Prvá tabuľa informujúca o slovenskej klubovni v kultúrnom dome

Miestna skupina Spolku Slovákov v Krempachoch od svojho vzniku bola veľmi aktívnou. Jej zástupcovia si boli vedomí toho, že potrebujú priestor, kde sa budú stretávať a organizovať akcie, preto si hľadali miesto na svoju klubovňu. Najskôr ju mali v súkromných domoch. Prvá bola „U Muzyki“, následne ďalšia „U Tybusa“. No celý čas im vŕtalo hlavou, aby to bolo reprezentatívnejšie miesto. Prekladali viackrát v tejto veci žiadosti na vtedajšie samosprávne orgány, ale neprinášalo to očakávanú odozvu. Po vzniku ústredných orgánov Spolku, adresovali svoje požiadavky na štátne orgány. Ich snom bolo, ako spomenul krajan František Kovalčík, mať slovenský kultúrny stánok.

V klubovni sa konajú novoročné stretnutia krajanov

Volebná schôdza v roku 2010

Udelenie vyznamenaní pre krajanských odbojárov v roku 2006

eprasa.pl 80a3534e9f

Stretnutie krajanov s I. Gašparovičom v roku 2004

Podujatie Fašaingy-Ostatki sa pravidelne koná na krempašskom javisku

Boli si vedomí toho, že kultúrny dom by bol najvhodnejším miestom pre činnosť. Po rokoch snaženia sa podarilo dospieť k tomu, že v Krempachoch vznikol kultúrny dom, pri ktorom s výstavbou pomáhali krajania. Časom sa ukázalo, že v tých priestoroch nie je miesto pre Slovákov, ani ich klubovňu. V roku 1975 sa konalo veľkolepé otvorenie kultúrneho domu, ale zástupcovia miestnej skupiny neboli pozvaní. Krajania však nasťahovali slovenské knihy a veci do budovy a vymohli si jednu miestnosť. Na budovu dali tabuľu, že tam sídli slovenská klubovňa. Začali opäť predkladať žiadosti na štátne orgány o svoj priestor, ktorý vznikol v obci z ich iniciatívy. Napokon bola uzavretá dohoda o tom, že jedna miestnosť v kultúrnom dome bude venovaná slovenskej klubovni. Podľa slov F. Kovalčíka, vďaka úsiliu krajanských činiteľov, je dnes možné fungovať vo svojom priestore. A ani sa mu nechce veriť, že už ubehlo polstoročia ako majú príslušníci slovenskej národnostnej menšiny v Krempachoch svoje miesto.

Príbeh fungovania slovenskej klubovne celý čas s kronikárskym zanietením zachytáva fotograf amatér František Paciga na svojich záberoch. Je to výborný dokumentačný materiál, ktorý presne ukazuje akú širokospektrálnu a rozsiahlu činnosť viedla a vedie krajanská klubovňa. Pôsobili v nej mnohé krajanské umelecké zoskupenia, prichádzali hosťujúce súbory, kapely, spevokoly, športové družstvá, divadielka zo Slovenska, uskutočňovali sa mnohé umelecké podujatia, krajanské stretnutia, súťaže a pod. Dobrá spolupráca s vedením kultúrneho domu a možnosť využívať javisko i divadelnú sálu bola v roku 1994 rozhodujúcim faktorom pre vznik podujatia Fašiangy-Ostatki v Krempachoch. Viackrát sa tam konali aj porady Života či volebné schôdze spišského obvodu Spolku.

Porada Života v roku 2003

Krajania sa vždy snažili, aby sa v klubovni organizovali stretnutia pre deti a mládež, o. i. tanečné večierky, stretnutie s Mikulášom, pečenie a zdobenie medovníkov, silvestrovské večierky, hry a zábavy, pri ktorých sa odvíja generačná niť. Starší odovzdávajú mladším svoje slovenské dedičstvo. Organizovali sa tiež výlety na Slovensko. Krempašská klubovňa je jednou z mála, v ktorej je prítomný aktívny krajanský život.

Predsedníčka MS SSP v Krempachoch Monika Pacigová vysoko hodnotí odhodlanie svojich predchodcov, ktorí dospeli k vytvoreniu nezávislého verejného priestoru pre krajanské aktivity, čo z jej pohľadu podporuje činnosť minority. Vďaka tomu sú Slováci v Krempachoch zviditeľnení a neprehliadnuteľní. Podobne to vystihol aj podpredseda SSP Dominik Surma, ktorý by si prial, aby slovenská klubovňa poskytovala zázemie krajanom prinajmenšom aspoň ďalších päťdesiat rokov. Je pre nich spájajúcim článkom a tam nachádzajú kúsok domoviny. ■

Výzdoba medovníkov v klubovni

Ondrejské hry a zábavy pre deti

eprasa.pl 80a3534e9f

Návšteva poľského prezidenta na Slovensku

Dňa 5. novembra navštívil Slovensko, ako prvú krajinu v rámci štátov V4, poľský prezident Karol Nawrocki. Počas oficiálnej návštevy sa stretol so svojim náprotivkom, slovenským prezidentom Petrom Pellegrinim, predsedom Národnej rady Slovenskej republiky Richardom Rašim

i slovenským premiérom Róbertom Ficom. Ako uviedla slovenská hlava štátu, s Poľskom chce Slovensko budovať strategické, ekonomické i bezpečnostné partnerstvo a zároveň posilňovať postavenie a úlohu V4. Možnosti spolupráce vidia obaja prezidenti v oblasti energetiky, v ktorej Poľsko ponúklo alternatívu pre dodávky plynu a Slovensko na oplátku expertíznu pomoc pri budovaní prvej poľskej jadrovej elektrárne. Zhodli sa tiež v postoji k migrácii ohľadom odmietania kvót, dôležitosti dobudovania cestnej infraštruktúry, či spolupráce v oblasti zbrojárskeho priemyslu. (mm-m)

Slovensko čaká rozsiahla reforma vzdelávania

V októbri predstavilo ministerstvo školstva, vedy, vývoja a mládeže Slovenskej republiky rozsiahlu reformu, v rámci ktorej by malo v nasledujúcich rokoch dôjsť k viacerým zásadným zmenám. Do materských škôl budú nastupovať deti povinne najskôr od štyroch a od roku 2028 už od troch rokov. V oblasti materského a základného školstva budú zavedené školské obvody a v prípade, že súkromné a cirkevné školy nebudú prijímať všetky deti zo spádových obvodov, nebudú mať nárok na plné verejné financovanie. Na stredných školách bude zavedený nový spôsob výučby

matematiky a od roku 2027 povinná dvojúrovňová maturita z tohto predmetu – základná pre všetkých študentov a vyššia pre študentov smerujúcich na technické a prírodovedné odbory. V odbornom školstve vzniknú centrá excelentnosti, ktoré by mali byť prepojené s univerzitami a trhom práce. Rozšíri sa duálne vzdelávanie o nové formy a odbory. Problém nedostatku učiteľov majú napomôcť vyriešiť študenti vysokých škôl, ktorým bude umožnené učiť popri štúdiu. Reforma čaká aj vysoké školstvo, ktoré by malo byť viac napojené na prax i odborníkov z praxe, pričom študenti si budú môcť vybrať medzi záverečnou prácou a stážou. (mm-m)

Atentátnik na slovenského premiéra odsúdený

Po viac ako roku od atentátu na premiéra Slovenskej republiky v Handlovej odsúdil koncom októbra špecializovaný trestný súd jeho páchateľa, 72-ročného dôchodcu, na 21 rokov väzenia za spáchanie trestného činu teroristického útoku. Rozsudok ešte nie je právoplatný. (mm-m)

Slovensko si pripomenulo 210 rokov od narodenia Ľudovíta Štúra

V rámci pripomienky 210. výročia narodenia významnej osobnosti slovenského národného hnutia Ľudovíta Štúra sa uskutočnilo na Slovensku viacero kultúrnych, vzdelávacích i spoločenských podujatí. Najväčšie z nich malo svoje miesto v jeho rodnej obci Uhrovec, kde sa koncom októbra konal veľkolepý historický sprievod, výstava, slávnostné

bohoslužby, kladenie vencov pri pomníku a ďalšie sprievodné aktivity. V Bratislave sa v budove Matice slovenskej uskutočnilo multižánrové podujatie, počas ktorého boli prezentované výtvarné diela slovenských umelcov, vzácne faksimile, medaily, bankovky, známky, ako aj originálne vydania Štúrových kníh. V Levoči si zas narodenie slovenského velikána pripomenuli podujatím pri jeho soche, v Modre viacerými podujatiami, medzi inými vychádzkou k miestu jeho postrelenia, v Liptovskom Mikuláši i ďalších slovenských obciach spomienkovými službami Božími

eprasa.pl 80a3534e9f

a v Štúrove, ktoré nesie meno slovenského dejateľa, sa konala prednáška zakladateľa Nadáce Pro Patria Antona Hrnku, ktorý spoločne s predstaviteľmi občianskeho združenia Cyrilometodiada následne položili vence k jeho pomníku. (mm-m)

Z Bratislavy letecky do celého sveta, vrátane Varšavy

V polovici novembra plánuje letecký dopravca Wizz Air výrazne rozšíriť svoju leteckú základňu v Bratislave. Na letisku M.R. Štefánika umiestni štyri moderné lietadlá a k doterajším priamym letom do Skopje a Londýna pribudnú v novembri priame lety do španielskych miest Barcelona a Malaga, talianskeho Lamezia Terme, bulharských Varny a Plodivu i vnútroštátna linka Bratislava – Košice. V decembri budú spustené lety do gréckych Atén, nórskeho Osla, španielskeho Alicante, švajčiarskej Bazileji, srbského Nišu a ďalších talianskych destinácií Palermo a Neapol. V nasledujúcom roku pribudne ďalších dvanásť leteckých liniek. Z Bratislavy sa tak letecky budete môcť dopraviť aj do Bukurešti, Larnaky, Kišiňova, Berlína, Dortmundu, Ríma, Tirany, Ohridu, Prištiny, Tuzla, Tel Avivu i do hlavného mesta Poľska Varšavy, kde bude od 29. marca 2026 zriadená pravidelná linka, premávajúca 5-krát týždenne, pričom ceny leteniek by sa mali začínať už od 19,99 eur. (mm-m)

Novela zákona o cestnej premávke

Vzhľadom na narastajúci počet kolízií medzi chodcami a používateľmi elektrických kolobežiek, bicyklov, či iných prostriedkov s pomocným motorčekom bola na Slovensku prijatá novela zákona o cestnej premávke, ktorá zaviedla doteraz absentujúcu definíciu rýchlosti chôdze. Zákon totiž definoval, že vyššie uvedené prostriedky nesmú na chodníku prekračovať rýchlosť chôdze, ale jej výšku si mohol každý vykladať po svojom. Tá sa teda predmetnou novelou stanovila na 6 km za hodinu, avšak samotní chodci ani bežci nemajú žiadny limit a vzťahuje sa len na cyklistov či kolobežkárov. (mm-m)

Výstava rodáka z Čiernej Hory Andreja Korkoša v Kežmarku

Na prelome októbra a novembra k nahliadnutiu vo Výstavnej sieni Múzea v Kežmarku bola výstava rodáka z Čiernej Hory Andreja Korkoša pri príležitosti storočnice narodenia. Okrem jeho unikátnych sôch, plastík, reliéfov, či predmetov dennej spotreby mohli záujemcovia vzhliadnuť taktiež diela Andrejových rodičov Sebastiána a Alžbety, ako aj jeho talentovaných detí Otta, Petra, Kláry i vnukov Petra, Dávida a Júlie. (mm-m)

Magické zrkadlo spája Slovensko a Poľsko

Slovenské historické mesto Stará Ľubovňa a poľské kúpeľné mestečko Muszyna spojilo čarovné zrkadlo. Ide o vizuálny portál, ktorý nadväzuje na miestne legendy a umožňuje symbolické prepojenie oboch destinácií. Ak sa pozriete do magického zrkadla v Starej Ľubovni môže vás nielen obliecť do najrôznejších dobových kostýmov, ale i preniesť do viac ako tridsať kilometrov vzdialenej Muszyny. Turisti sa v zrkadle môžu nielen vidieť, ale sa aj pozdraviť či porozprávať. Zároveň v zrkadle ožíva história a legendy dávnych časov oboch prepojených miest. (mm-m)

Nový druh vtáka na Slovensku

Začiatkom novembra prvýkrát objavili na Slovensku nový druh drobného vtáčika Kolibiarika stužkatého, ktorý sa bežne vyskytuje až v oblasti Ázie. Zachytili ho v ornitologickom stacionári Drienovec, kde ho okrúžkovali a pustili do voľnej prírody. (mm-m)

eprasa.pl 80a3534e9f

Matúš Majerník

Jej zelené oči II.

Dokončenie z predchádzajúceho čísla.

Milan sa v ten deň po škole vybral hneď domov. Všetci jeho kamaráti buď chýbali, alebo mali ešte jednu hodinu. Lenže domov nedošiel, pretože hneď pri škole stála Silvia. S barlami a jednou nohou v sadre, ale stála tam.

„Ahoj, Milan!“ pozdravila ho a pokúsila sa o úsmev, ale v očiach jej bolo vidno smútok a bolesť.

„Silvia, neverím tomu,“ povedal Milan a opatrne ju objal. „Asi je blbé sa opýtať, či si v poriadku. Je mi naozaj ľúto, čo sa ti stalo.“

„Poď si so mnou sadnúť do parku, tak dlho som sa s nikým nerozprávala,“ navrhla.

Milan nemohol odmietnuť, a tak šli do neďalekého parku, kde si sadli na lavičku.

„Prepáč,“ ozval sa prvý Milan, „neviem, čo mám teraz povedať, muselo to byť ťažké.“

„Nechcem sa o tom rozprávať, hovor mi o škole. Chcem počuť niečo veselé.“

Milan ju počúvol a vyrozprával jej, čo zaujímavé sa stalo za posledný mesiac. Snažil sa to podať čo najvtipnejšie, aby Silvii aspoň trošku zlepšil náladu. Párkrát sa aj zasmiala.

„Ďakujem ti,“ usmiala sa naňho. „Chýbal si mi, vždy sa s tebou dobre rozprávalo.“

Vtedy urobila niečo, po čom Milan túžil tak dlho, ale teraz o tom ani nepremýšľal. Pobozkala ho. Splnil sa mu sen, ale necítil sa dobre. Prečo to urobila? Prečo práve teraz?

„Viem, že sa ti páčim už dosť dlho. Premýšľala som nad tým celý čas v nemocnici a uvedomila som si, že s tebou sa cítim najlepšie.“

„Ale... veď niekoho máš a... teraz nie je vhodná...“

Silvia ho prerušila ďalším bozkom. „Aj tak som ho skoro nikdy nevidela a nesprával sa ku mne najlepšie. Okrem toho to teraz potrebujem. Po tom všetkom, čo sa stalo.“ Teraz ju pobozkal on.

Ďalší deň sa Sylvia objavila aj v škole. S Milanom si spolu sadli do zadnej lavice, ktorá bola celý rok voľná. Milanov predchádzajúci spolusediaci sa naňho prekvapene pozeral. Milanovi to bolo jedno, konečne bol šťastný; aj Silvia vyzerala spokojnejšie. Keď boli spolu týždeň, začalo sa diať niečo, čo sa Milanovi vôbec nepáčilo. Celá škola sa na nich zvláštne pozerala, stále si niečo šuškali. Ich kamaráti sa s nimi prestali rozprávať. To, že o nich z nejakého dôvodu prišiel, sa dozvedel, keď jedného z nich konfrontoval:

„Karol, čo je s vami? Prečo ma úplne ignorujete?“

„Nebudeme sa baviť s takým buzerantom.“

Milan neveril vlastným ušiam.

„Nezachovali sa k tebe najlepšie,“ skonštatoval Alex.

„Určite mi závideli. Konečne som mohol byť šťastný a oni mi to nechceli dopriať. Ale naučil som sa ich ignorovať.“

Alex znova niečo naškrabal do zápisníka a pozrel sa na Milana: „A teraz ste so Silviou stále spolu, mám pravdu?“

„Pravdaže, som absolútne spokojný. Preto nerozumiem, prečo sa tu s vami rozprávam.“

„Prišla sem s tebou aj Silvia?“ položil zvláštnu otázku Alex.

„Áno, všade chce ísť so mnou,“ spokojne sa uškrnul Milan. „A mohol by si ju zavolať?“

Milan bez slova prikývol a vyšiel na chodbu. Alex si medzitým prešiel poznámky. Rozhovor s Milanom prebiehal presne ako očakával. Rozoznal klamstvá a vedel, že ten chlapec mu celý čas hovoril pravdu. Aspoň si myslel, že je to pravda. Alex si pred stretnutím našiel niekoľko informácií, ale stačila mu len jedna jediná, aby vedel, s čím má dočinenia. Na internete si prečítal článok o autonehode v Česku. Bolo to presne tak, ako vravel Milan. Rodičia mŕtvi, dcéra v nemocnici. Lenže dievča o pár týždňov zomrelo tiež.

Alex o prípadoch rozdvojenej osobnosti vedel veľa, ale ešte nikdy sa s tým nestretol naživo. Až kým neuvidel Milana, ktorý sa vrátil z chodby.

Jeho chôdza sa úplne zmenila. Ak by ho človek videl len odspodu, nerozoznal by ho od dievčaťa. Prstami sa neustále hral s vlasmi a bez prestávky sa usmieval. Keď prehovoril, hneď bolo jasné, že sa Alex nerozpráva s Milanom: „Dobrý deň, Milan mi vravel, že ma chcete vidieť. Čo by som pre vás mohla urobiť?“

„Porozprávaj mi o svojom priateľovi,“ navrhol jej Alex.

„Milan je úžasný. Keď som ho spoznala, bol veľmi tichý. Pripadal mi dokonca nervózny. Až neskôr som si uvedomila, že to bolo kvôli mne,“ elegantne si prehodil jednu nohu cez druhú. „Škoda, že mi to trvalo tak dlho, ale teraz sme spolu šťastní. Po tej strašnej nehode som presne niečo také potrebovala. Dúfam, že to bude medzi nami fungovať ešte dlho. A teraz sa chcem opýtať ja vás: Prečo k vám Milan prišiel? Podľa mňa psychológa nepotrebuje.“

„Ja si to myslím tiež, ale určite mu neuškodilo, že sa so mnou porozprával,“ odpovedal Alex a vlastne neklamal. Tento prípad bol pre obyčajného psychológa neriešiteľný.

„Ďakujem, Silvia. Môžeš povedať Milanovi, že sme už dnes skončili. Som vďačný, že ste sa so mnou úprimne porozprávali. Želám vám veľa šťastia.“

Posledná vec, ktorá ostávala, bolo informovať rodičov a odporučiť ďalší postup. Niečo však Alexa zarazilo. Niečo, čo spochybnilo jeho teóriu. Počas celého rozhovoru s Milanom sa pozeral do chlapcových výrazných modrých očí. Teraz sa lúčil s očami zelenými.

MAJERNÍK, M.: Jej zelené oči. In: *Mladá slovenská poviedka 2024. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov.* Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024, s. 54-59.

eprasa.pl 80a3534e9f

Diana Melničáková

Maslowov kosodĺžnik

Osemnásty deň. Začne liať, nie kropiť, nie pršať, liať. To tu zatiaľ nebolo. Utekala som k najbližšiemu vchodu schovať sa pod prístrešok. Bohvie, koľko tu budem. O dva vchody vedľa čaká nejaký pár. Čakáme na električku, ani neviem, kam tieto nočné chodia. Po pár minútach ju už bolo počuť v diaľke. S párom pod vedľajším vchodom som si vymenila pohľad, akoby sme dúfali, že pri druhom vchode sa skrýva odpoveď na to, ako čo najrýchlejšie prebehnúť na zastávku, kde ani nie je prístrešok. Ako prvá vbehnem cez zadné dvere, ktoré sú mi najbližšie. Slečna vyskočila mladíkovi na chrbát a vošli rovnakými dvermi ako ja. Pousmiala som sa, bolo to krásne gesto, naozaj sa majú radi. Sadli si dve sedadlá odo mňa.

„Máš sourozence?“

Hlavou naznačuje, že nie. Vlastne sa nepoznajú.

Cez hluk električky ako takej a vlastných myšlienok neviem a nechcem identifikovať, o čom sa bavia. Začal jej ukazovať svoje dopichané predlaktia. V Prahe nevieš, či sú od pika, darovania plazmy alebo oboch naraz.

„Nemáte, prosím, nějaké boty? Slečna je úplně bosá,“ prihovoril sa mi.

Pár sekúnd som spracovávala, že čo sa to vlastne pýta. Aj tie moje premokli a podrážky majú také ošúchané, že po mokrých dlaždiciach chodím, akoby som mala v gatiach nasraté, inak by som sa pošmykla a spadla. Rada by som jej nejakú obuv podarovala. Videla som jej premočené ponožky, hompáľala nôžkami na kovovom sedadle.

Tri zastávky neskôr nastupuje žena, ktorú z ulice už poznám. Poznala som ju dokonca ešte predtým, ako som na ulici skončila. Raz mi v inej električke, ale na tej istej zastávke takmer okadila moje topánky. Kričala na nikoho konkrétne. Len tak. Kričala aj minule na ulici krátko predtým, ako som s ňou interagovala. Veľmi sa sústredila na svoju požiadavku, pýtala si odo mňa šesťdesiat korún. Mala som vtedy posledných sto, aj to na účte, a nevedela by som ich vybrať. Ani by som ich nevybrala. Lichotilo mi, že ma ešte stále nepovažovala za seberovnú, aj keď som k tomu už mala blízko. Nedala sa odbiť, myslela si, že tie peniaze naozaj mám, len som skúpa na drobné. Nemala som.

Dnes mala iné oblečenie, menej sa triasla, pôsobila sebavedomejšie, nesmrdela a niečo prežúvala v ústach. Sedela ďaleko odo mňa a nevenovala pozornosť spolucestujúcim. Napriek tomu to skúsil aj s ňou:

„Nemáte, prosím, nějaké boty?“

Žena sama mrzla a potrebovala ešte nejaký vrchný odev. Plnými ústami odpovedala, že nie. Mladík sa vrátil k dievčine.

„Zohřejeme se, udělám ti čaj.“

Dievčina sa len pousmeje.

Sedím divne stočená tak, aby som videla všetky dvere, či nimi vošiel revízor a sledovala som okná, aby som videla, ak by sa nejaký vstúpiť len chystal. Jasné, že som nemala lístok. Po toľkých rokoch v Prahe sa už nebojím riskovať, a ani som veľmi nemala na výber v tomto daždi. Nemala som v pláne sa tento večer vyvážať.

Blížili sme sa k Lazarskej, tam večer stoja všetky električky. Jedna išla oproti nám. Nebola preplnená, každý sedel, len jeden pán stál; stál a písal niečo do papierového bloku – no počkať, moment, veď tam je miesto na sedenie, nemá stáť. V poslednej zákrute sa odlepím od sedadla. Budú sa tam meniť. Vystúpi tam a nastúpi do tejto 96. Oni chodia fakt aj v noci. Na Lazarskej stoja električky furt dlho. Veľmi opití ľudia sa tam stíhajú vygrcať, menej opití len vyšťať a tí, čo nepijú, tí by boli v cieli skôr peši, keby električka tak dlho nestála na Lazarskej... Veď pohnime sa už! Lazarská! Vystupujem.

V električke pred nami bola polícia, stála som pod prístreškom zastávky a sledovala som, čo sa deje. Až po minúte som si uvedomila, že mi hrá hudba v slúchadlách a vlastne neviem, čo sa deje. Obzriem sa do deväťdesiatšestky, ktorou som prišla. Vchádza revízor. Vedela som to.

Najprv skontroluje pár Indov, tí boli pripravení. Žena so suchou bagetou si už tiež stihla všimnúť pána v tmavej bunde a nonšalantne s bagetou vyšla z električky. Slečnu v ponožkách medzitým vyhnali. Stála pätami na schodíkoch, čakala na svojho kamaráta, ktorý jej zháňal obuv v 94. Rýchlo za ňou dobehol a ona mu vyliezla na chrbát.

Čaptám po mokrom chodníku v mokrých teniskách. Jedine McDonald je o tomto čase otvorený. Nešanujem dať za veľké hranolky a Sprite 50 korún. Tu sedím v teple aspoň dve hodiny. Hodina a pol v MHD ma stojí 40 korún. Dokonca bez hranoliek, tak uvažuj, kalkuluj. Zas leje, musím tu ostať. Hranolky hltám rýchlo. Všetky hranolky okrem horúcich sú z mekáča hnusné, ale čo na tom, keď ich zjem? Veľmi pomaly odchlipkávam z pollitrového nápoja s ľadom. Počkám, nech sa ľad roztopí, aj tak ma z toho bolia zuby.

Píšem prstami od soli po displeji, píšem zúrivo od začiatku do konca. Termíny odovzdania poviedok ma desia viac ako hlad a chlad, z vlastnej Maslowovej pyramídy sa stáva nejaký divný kosodĺžnik, presviedčam sa, že najlepšie umenie vznikalo presne v takýchto podmienkach. Presne v takýchto. Táto situácia mi je požehnaním!

S nikým doma sa nebavím, môj jediný kontakt s nimi je, keď mi príde pošta. Domov mi chodia zborníky a diplomy, pretože na českú adresu ich nikto nepošle. Prišiel ti balík. Prevzala som to. Neotváram to. Mám to otvoriť? Otvoria to aj tak. A tak nejak sa možno potešia len trošku tak, ako to bolo, keď som si balíky otvárala ešte sama. Niečo o nich prehodia v práci, kolegyni pošlú link na e-zborník. Nevieme, kde býva, ale písať sa jej darí. Aj s mokrými topánkami a stodvadsiatimi korunami na účte.

MELNIČÁKOVÁ, D.: Maslowov kosodĺžnik. In: *Mladá slovenská poviedka 2024. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024, s. 64-66.

eprasa.pl 80a3534e9f

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Výstava fotografií Vladimíra Kampfa

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 2. októbra 2025 uskutočnila vernisáž výstavy fotografií Vladimíra Kampfa pod názvom ,,Dunaj nemá prameň". Známy slovenský fotoreportér v rámci nej predstavuje tri desiatky záberov, zachytávajúcich ľudí, miesta i mestá, faunu i flóru a rôzne malebné zákutia pozdĺž celého toku Dunaja. ,,Autor za vyše dvadsať rokov precestoval takmer tritisíc kilometrov dlhú rieku niekoľkokrát po vode i po jej brehoch. Jeho fotografie rozprávajú príbeh o rieke, avšak v skutočnosti láskavo a s citom hovoria o človeku. Je to pohľad skúseného reportéra, ktorý vie, čo a ako chce povedať. Neviem o inom človeku, ktorý by Dunaj a jeho okolie poznal lepšie a to z každého pohľadu. Preto je jeho videnie autentické a fotografie uveriteľné", uvádza kurátor výstavy Alan Hyža. (Ľudmila Miller)

Kurzy slovenského jazyka v SI Varšava

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 6. októbra 2025 uskutočnilo oficiálne otvorenie celoročných kurzov slovenského jazyka, ktorých účastníci sú rozdelení do troch skupín podľa stupňa ovládania slovenčiny – pre začiatočníkov, stredne pokročilých a pokročilých. Okrem výučby jazyka majú účastníci kurzov počas nasledujúcich mesiacov možnosť zoznamovať sa so slovenskou kinematografiou, literatúrou, výtvarným umením, hudbou i históriou a využívať bohatý knižničný fond inštitútu. (Monika Kalinowska)

Výstava o M.R. Štefánikovi v priestoroch Varšavskej univerzity

V priestoroch Inštitútu západnej a južnej slavistiky Varšavskej univerzity sa 13. októbra 2025 uskutočnila vernisáž výstavy „Milan Rastislav Štefánik - úspešný príbeh". Výstava (v poľskej jazykovej mutácii) na desiatich paneloch, s využitím dobových fotografií a dokumentov zo zbierok Slovenského národného archívu, zaujímavou formou približuje život a dielo jednej z najvýznamnejších postáv slovenskej histórie. Riaditeľ SI Varšava Milan Novotný v úvodnom príhovore priblížil prítomným pedagógom a študentom slovakistiky i bohemistiky „viacrozmernú" osobnosť M.R. Štefánika a v následnej diskusii spomenul aj okolnosti vzniku, významu i pokojného rozdelenia spoločného štátu Čechov a Slovákov.

eprasa.pl 80a3534e9f

Zápisník včelára – november

autor | Inga Majeriková

V období výrazných klimatických zmien sa súčasní včelári musia častokrát viac riadiť zdravým sedliackym rozumom než všeobecne platnými pravidlami či dlhoročnými skúsenosťami predkov. Výkyvy teplôt, invazívne rastliny i živočíchy, nové ochorenia... Veď aj tohtoročný november prinesie v našich geografických podmienkach pravdepodobne viacero prekvapení. Po čiastočnom ochladení, ktoré sprevádza vlhkejšie a veterné počasie, čaká väčšinu Európy výrazná zmena v podobe oteplenia, ktoré sa vymyká dlhodobému normálu. Nadpriemerne teplé počasie bude dokonca atakovať teploty až 20 °C.

Sú vysoké teploty v novembri nebezpečné pre včelstvo?

Vysoké teploty v mesiaci november môžu samozrejme spôsobiť vo včelstve problémy. Včielky sú už sústredené v tzv. zimnom chumáči, kde udržujú stabilnú teplotu 18-20 °C. Dlhšie trvajúce vyššie teploty, nad 15 °C, môžu prepnúť obyvateľky úľa zo zimného režimu do aktívnejšieho módu. Začnú sa viac pohybovať, a tým pádom spotrebujú viac zásob, ktoré im môžu následne chýbať, keď prídu skutočné chladné dni. Pri vyšších teplotách zároveň hrozí, že v úli, ktorý je nedostatočne vetraný, sa hromadí vlhkosť. To samozrejme vedie k premnoženiu baktérií a vírusov, či tvorbe plesní, ktoré môžu včelstvo zdecimovať. Zvlášť náchylné na pleseň sú samotné rámiky. Okrem toho pod vplyvom tepla včielky často bývajú zmätené, predčasne opúšťajú úľ.

Preventívne opatrenia

V dnešnej dobe musí byť včelár pripravený aj na prekvapivé zmeny počasia. Medzi základné preventívne opatrenia patrí zabezpečenie optimálnej ventilácie, ktorá účinne predíde hromadeniu vlhkosti vnútri úľa. Keďže väčšina úľov má v hornej časti ventilačné otvory, čiastočne sa prirodzene vlhkosť odvádza aj touto cestou. Pri pretrvávajúcich vyšších teplotách je však nutné dopomôcť si aj inými spôsobmi. Aj napriek teplým dňom však nie je vhodné úle otvárať, pretože by mohlo dôjsť k narušeniu zimného chumáča. V prípade, že je to nevyhnutné, všetky zásahy musia byť vykonané podľa možnosti čo najrýchlejšie a premyslene.

Pozor na hlodavce i vtáky!

Rušivo na včelstvo môžu pôsobiť aj hlodavce (myši, hraboše, lasice). Úle by preto mali stáť na vyvýšenom mieste, cca 30 cm nad zemou. Z okolia úľa je potrebné odstrániť vysokú burinu, v ktorej by sa hlodavce mohli skrývať. Ideálne je zúžiť letáč či nainštalovať na neho kovovú mriežku (nie plastovú, lebo ju môžu hlodavce prehrýzť!) s otvormi cca 7 mm. Táto umožní včelám bez problémov vyletieť von z úľa a zároveň zabráni vstupu hlodavcov dovnútra. Nezabúdame ani na úpravu okolia včelnice – odstránime zvyšky vosku, medu, včelích plástov, pretože tieto zbytočne lákajú hladné hlodavce.

Ďalším rizikom pre včelstvo sú vtáky, ktoré si v zime, keď je dostupnosť potravy obmedzená, musia hľadať náhradné zdroje. Patria k nim predovšetkým ďatle a strakapúdy, v menšej miere lastovičky, belorítky či muchárikyy. Jedno z najjednoduchších riešení, ktoré eliminuje negatívny dopad na včelstvo, spočíva v správnom zastrešení úľov. Strieška s previsom zhora zabezpečí, že vtáky sa k úľu nedostanú nalietavaním zhora na letáč. ■

Viete, že...

medovicový med z Tatranského národného parku získal známku najvyššej kvality, prestížny certifikát kvality Gold? Med je výnimočný nielen svojou chuťou, ale aj liečivými vlastnosťami. Má mimoriadny antibakteriálny potenciál, pričom najvyšší antibakteriálny účinok má proti baktérii Staphylococcus aureus. Pracovníci národného parku prihlásili medovicový med od svojich včielok do súťaže O najlepší med v rámci projektu neSPPíme, bzučíme, ktorý každoročne organizuje Slovenský plynárenský priemysel. Vzorky dodané do súťaže hodnotili vedci zo Štátneho veterinárneho a potravinového ústavu SAV v rámci svojho akreditovaného pracoviska.

eprasa.pl 80a3534e9f

Žiaci pracujú so slovenskými detskými časopismi

S finančnou podporou
ÚRADU PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | M. Bryja, H. Milaniak, E. Góra, D. Moś

Slovenské detské časopisy sú doplnkovými pomôckami pri spestrovaní vyučovania slovenského jazyka na školách na Spiši a Orave. Umožňujú zvýšiť záujem o vyučovací proces a robia ho pútavejším, veselším.

Vďaka ním sa podporuje u žiakov rozvoj jazykových schopností, čitateľstva, rozvíja sa kritické myslenie, zatiaľ čo tvorivé aktivity pomáhajú precvičiť poznatky zo slovenského jazyka.

Každý rok Spolok Slovákov v Poľsku vynakladá úsilie, aby slovenské detské časopisy boli prítomné medzi žiakmi na školách. Predkladá projekt na získanie podpory od Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, aby bolo možné objednávať na Slovensku detské časopisy v zásielke. Prichádzajú na školy síce v neveľkých počtoch, ale za to sú vzácne. K najviac obľúbeným detským časopisom patria Vrabček, Fifík, Včielka, Macko Pusík, Adamko, Šikovníček, Slniečko.

Žiaci z Kacvína využívajú časopisu na hodine slovenčiny

Na vyučovaní vo Vyšných Lapšoch

Slovenské časopisy v Nedeci

Žiaci veľmi radi prezerajú a pracujú na vyučovaní s časopismi. Sú to také oddychové hodiny, kedy sa ponoria do úloh a textov ponúkaných v časopisoch. Ako uviedli učitelia, tieto časopisy sú výborným zdrojom nových informácií, slovnej zásoby a efektívne podporujú vyučovací proces. Žiaci sa na nich vždy tešia a pýtajú sa, kedy prídu nové čísla časopisov a či si ich budú môcť zobrať domov. Najčastejšie pracujú s nimi v skupinkách a potom si ich medzi sebou vymieňajú.

Pri práci s textom ide najmä o jazykové cvičenia. Žiaci hľadajú v článkoch rôzne druhy slov, ako podstatné mená, prídavné mená či slovesá, a následne si o nich povedia niečo viac. Detské časopisy sú plné farebných obrázkov a zaujímavých ilustrácií, ktoré sú nezriedka aj dobrou inšpiráciou pre rôzne výtvarné činnosti. Niekedy na základe detských časopisov hrajú hry alebo lúštia krížovky, hádanky a osemsmerovky. Týmto spôsobom sa učia nielen čítať a spracovávať informácie, ale aj efektívne komunikovať a spolupracovať v tíme.

Žiaci ďakujú za krásne slovenské detské časopisy, ktoré k nim prichádzajú Spolku Slovákov v Poľsku a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. ■

Krempašskí žiaci so slovenskými detskými časopismi

eprasa.pl 80a3534e9f

Sekretariát Spoločnej komisie národnostných a etnických menšín a vlády v poľskom parlamente

Dňa 4. novembra sa v poľskom parlamente uskutočnila za účasti marszałka Sejmu Szymona Hołowniu a wicemarszałka Włodzimierza Czarzasteho slávnostná inaugurácia Sekretariátu menšinovej strany Spoločnej komisie vlády a národnostných a etnických menšín. Na podujatí nechýbali

Foto: Kancelaria Sejmu / Piotr Molęcki

predstavitelia viacerých minorít, vrátane zástupcu slovenskej menšiny, ktorú zastupoval generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris. Novozriadený sekretariát bude poskytovať odbornú a administratívnu podporu pre predstaviteľov národnostných a etnických menšín v Poľsku a posilní ich hlas v rámci parlamentného dialógu. (mm-m)

DuoAccosphere laureátom medzinárodnej súťaže „Muzyczne Orły“

Duo Foto: FB DuoAccosphere

Slovensko-poľské akordénové duo, ktoré tvoria skvelí akordeonisti Alena Budziňáková-Palus a Grzegorz Palus, získalo až dve ocenenia v prestížnej medzinárodnej súťaže „Muzyczne Orły“. Zlatý diplom si odniesli za spoluprácu Duo Accosphere & LLLeggiero Woodwind Trio v kategórii Premiérové uvedenie za premiéru diela Dariusza Przybylského na festivale „Hudba na vrcholoch“ (*Muzyka na szczytach*) a strieborný diplom za New Accordion Quintet v kategórii Komorný súbor za recitál vo Štátnej filharmónii v rámci programu „Scéna poľskej hudby“ (*Scena Muzyki Polskiej*). K oceneniu ich skvelej práce srdečne gratulujeme! (mm-m)

Návšteva redaktorky rakúskej ORF v redakcii časopisu *Život*

Koncom októbra navštívila redakciu časopisu *Život* redaktorka rakúskej televíznej a rozhlasovej stanice ORF pre slovenské a české vysielanie Miriam Spring. Počas stretnutia sme diskutovali o mediálnom zázemí Slovákov žijúcich v Poľsku a Rakúsku, ako aj o možnostiach spolupráce medzi našimi redakciami. V rámci rozhovoru sme pre vysielanie ORF predstavili život slovenskej menšiny v Poľsku, naše kultúrne aktivity, školstvo, históriu, radosti, ale aj výzvy, ktorým čelíme v každodennej praxi. Stretnutie sa nieslo v priateľskej a podnetnej atmosfére a potvrdilo význam vzájomnej spolupráce médií, ktoré sa venujú slovenskej komunite v zahraničí. (mm-m)

Technické vybavenie pre redakciu Život

V rámci projektu „Nákup technického vybavenia pre redakciu Život“, ktorý bol realizovaný s finančnou podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí sme do redakcie kúpili nový kvalitný fotoaparát Nikon D7500 s objektívom a ďalším príslušenstvom, vďaka čomu vám budeme môcť prinášať ešte lepšie a kvalitnejšie spravodajstvo. (mm-m)

Diplomatická rarita v Malopoľsku – Generálny honorárny konzulát Slovenskej republiky v Krakove

Po nedávnom zrušení Generálneho konzulátu Slovenskej republiky v Krakove bol začiatkom novembra v metropole Malopoľska – teda v tom istom meste, kde bol konzulát prednedávnom zrušený – zriadený Generálny honorárny konzulát Slovenskej republiky. Tento krok prirodzene vyvoláva otázky týkajúce sa jeho logiky, účelnosti a praktického prínosu, najmä vzhľadom na skutočnosť, že na území Malopoľska, v Zakopanom, už jeden honorárny konzulát Slovenskej republiky pôsobí. Zriadenie dvoch honorárnych konzulárnych úradov v tom istom regióne predstavuje v diplomacii mimoriadne netradičné riešenie. Keďže ide navyše o záležitosť, ktorá sa bezprostredne dotýka aj Spolku Slovákov v Poľsku, obrátili sme sa na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky so žiadosťou o objasnenie tejto situácie. Do uzávierky tohto čísla ministerstvo na naše otázky nereagovalo. Zostáva len veriť, že tento netradičný krok ešte prejde revíziou a že slovenská diplomacia nakoniec nájde spôsob, ako aj z takéhoto „unikátu“ urobiť zrozumiteľný a účelný model. (mm-m)

eprasa.pl 80a3534e9f

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 11. septembra 2025 zomrel v Jablonke vo veku 81 rokov krajan

JÓZEF SĄCZEK

Zosnulý patril do radov krajanov a bol dlhoročným, verným čitateľom časopisu Život. Aktívne sa zaujímal o dianie v krajanskom hnutí, čo si odniesol z rodinného domu. Zomrelý a jeho rodina venovali do klubovne Miestnej skupiny Spolku v Jablonke viaceré artefakty predmetov denného úžitku do regionálneho kútika. Odišiel od nás dobrý ujo a bratranec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jablonke

Dňa 19. októbra 2025 zomrel v Harkabúze vo veku 96 rokov krajan

IGNACY SIKORA

Zomrelý patril k dlhoročným predplatiteľom a verným čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás starostlivý otec, dedo, pradedo, svokor, krstný otec a ujo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Harkabúze

Dňa 8. októbra 2025 zomrela v Jurgove vo veku 78 rokov krajanka

MÁRIA HELENA MLYNARČÍKOVÁ

rodená Mačičáková

Zosnulá bola krajankou a čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, svokra, babička, sestra, švagriná a teta. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 28. októbra 2025 zomrela v Jurgove vo veku 80 rokov krajanka

HELENA MICHALAKOVÁ

Zosnulá bola čitateľkou časopisu Život a patrila do radov krajanov. V minulosti pôsobila dlhé roky ako riaditeľka základnej školy v Jurgove. Odišla od nás starostlivá manželka, sestra a teta. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jurgove

Dňa 9. októbra 2025 zomrel v Tribši vo veku 94 rokov krajan

ANDREJ VAKSMANSKÝ

Zosnulý bol verným a dlhoročným čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás dobrý človek, brat a strýko. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Tribši

Milí čitatelia,

Prinášame Vám možnosť kúpiť svojím blízkym predplatné Života formou darčekovej poukážky. Jej hodnota bude závisieť od druhu predplatného. Potešte svojich blízkych, priateľov práve predplatením Života!

ZÁUJEMCOVIA O DARČEKOVÝ POUKAZ SA MÔŽU HLÁSIŤ NA
e-mail: zivot@tsp.org.pl
alebo na telefónnom čísle 12/633 36 88
prípadne uhradiť na číslo účtu:
BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
s poznámkou:
„Darčeková poukážka na predplatné Života 2026“

eprasa.pl 80a3534e9f

Nákup súčiastok ľudových krojov pre FS Hajduky z Vyšných Lápš na Spiši

V rámci realizácie verejnej úlohy Malopoľského kraja v roku 2025 v súťaži „Etno Malopoľsko“ sme uskutočnili projekt s názvom *Nákup súčiastok ľudových krojov pre FS Hajduky z Vyšných Lápš na Spiši.* Nákupené boli chybajúce súčiastky ľudových krojov, o. i. sukne, lajblíky, spodnice, dámske i panské čižmy (celková suma úlohy bola 14 264,00 zlotých a získaná podpora bola vo výške 12 000 zlotých). Získané súčiastky boli prvýkrát využité počas vystúpenia folklórneho súboru v októbri v klubovní vo Vyšných Lapšoch. Vďaka tomuto nákupu sa zvýšila estetická úroveň vystúpení súboru. (aj)

MAŁOPOLSKA

Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego

Blahoželania

Milá Marienka,
si obdivuhodná žena
a naša milovaná sestra.
Prajeme Ti k 90. narodeninám,
Božie požehnanie,
nech Ťa smútok obchádza
a každý deň prináša radosť,
pevné zdravie, krásne rodinné chvíle,
lásku blízkych a veľa pokoja i spokojnosti
v celej blízkej budúcnosti.

Narodeninový vinš zasielajú krajanke **Márii Linkeschovej, rodenej Chalupkovej, z Košíc**, ktorá 27. novembra oslávi významné životné jubileum 90 rokov života, sestry Hanka, Angela a Julia s rodinami.

***

Milá Laura,
nech láska a šťastie
sprevádza Ťa svetom,
nech Tvoj úsmev
podobá sa kvetom,
nech splní sa Ti
najtajnejší sen,
to Ti k 6. narodeninám
popriať chceme.

Narodeninový vinš zasielajú slečinke **Laure Długiej** z Novej Belej, ktorá 28. októbra oslávila 6 rokov života, rodičia, brat, starí rodičia, krstný otec a ostatná rodina.

Jesenný výlet do prírody

Deti z materskej škôlky „Rozprávková krajina” z Veľkej Lipnice sa dňa 22. októbra vybrali na jesenný výlet, aby využili krásne počasie. Pozorovali stopy zvierat, hľadali huby a ďalšie jesenné plody. Naučili sa tiež ako sa správne správať v lese. Načerpali pritom veľa energie a rozhýbali si telo. (gf, foto: FB MŠ Rozprávková krajina)

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

eprasa.pl 80a3534e9f

Milé deti, nakreslíte nám, čo sa vám páči v jesennom období. Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. V novembri sme odmenili Krzysztofa Matuszaka.

Šarkan

Lieta šarkan pomaličky,
pozdravuje lastovičky.
Chvostom krúti sem a tam,
šťastnú cestu želá vám.

Maliarka

Jeseň prišla ako víla,
stromom vlasy zafarbila.
Teraz majú klobúk zlatý,
červené a hnedé šaty.

Silvia Cíbiková

Farby jesene

Skončilo sa sladké leto.
Vonku prší, fúka vietor.
Už si jeseň tancuje,
listy stromom maľuje.
Žlté, hnedé, červené,
to sú farby jesene.

Janka N.

Ako jeseň zlenivela

Každý z nás pozná jar, leto, jeseň a zimu. Sú to štyri sestry. Každá z nich príde na Zem na tri mesiace a stará sa, aby všetko fungovalo podľa jej pravidiel. Ostatné tri sestry sú zatiaľ na dovolenke a oddychujú.

Doteraz vládlo leto. Pritiahlo na zem slniečko, pomohlo kvetinkám rozkvitnúť a tráve sa zazelenať. Lenže teraz už malo leto končiť. No nemohlo. Jeseň sa stále neukazovala. Hoci už prešiel september, bolo stále teplé a krásne počasie. Ľudia boli z toho dopletení. Deti sa nemohli sústrediť v škole, rodičia v práci. Stále vyzerali von z okna a obdivovali, ako je vonku krásne. Kúpaliská boli stále otvorené, stále ste si mohli kúpiť zmrzlinu. Žiaden dážď, žiadne opadané lístie, ani jabĺčka na stromoch. Leto sa unavilo, celé dni už piaty mesiac sa staralo o Zem.

Videla to aj zima aj jar a vybrali sa jeseň hľadať. Kde sa ale tá nezbedná sestra schovala? Takto to už nejde. Za chvíľu už bude zima a čo to bude za zimu, keď nepríde po jeseni. Konečne ju našli. Jeseň si vyšla na dovolenku k moru. Celé dni ležala na pláži, opaľovala sa, pila svieže limonády a oddychovala. Leto sa jej páčilo. A vôbec sa jej nechcelo robiť.

Darmo ju zima a jar prehovárali. Jeseň sa však nedala. Tvrdila, že po dovolenke pri mori, keď skončí leto a nastúpi zima, pôjde na lyže. Nič sa nedalo robiť, leto vystriedala rovno zima a všetci ľudia boli z toho prekvapení. Jeden deň horúco. Druhý deň mráz. Jeden deň plávanie. Druhý deň lyžovanie. Vtáky nestihli odletieť do teplých krajín, stromčeky a kvetinky pomrzli, zvieratká si nestihli urobiť zásoby na zimu a trápil ich hlad.

Keď to jeseň všetko videla, odložila dovolenku na horách a prišla za zimou, aby ju ešte rýchlo vystriedala. A tak sa všetko z jedného dňa na druhý napravilo. Jeseň už nikdy nebola lenivá a odvtedy každý rok pracovala tak, ako bolo treba. Ešte že! (Zdroj: www.rozpravkozem.sk)

Ilustrácie: EJ

eprasa.pl 80a3534e9f

texty a ilustrácie | Renáta Milčáková

eprasa.pl 80a3534e9f

Citroën C3 Aircross

Spoločnosť vlastniaca Citroën uviedla na trh ďalšiu generáciu kompaktného SUV C3 Aircross, ktorá spája šikovnosť mestského auta a praktickosť rodinného crossoveru. Táto nová zostava ponúka zákazníkovi nové možnosti a zážitky pri jazde. Pritom je aj cenovo dostupná.

Foto: zdroj internet

Dizajn je postavený na robustnom estetickom dojme. Má výraznejší predok, vysokú líniu kapoty a kratšie previsy s farebnými detailmi. Vyššie posadené sedadlo prináša výborný výhľad v premávke a pre vodiča to znamená istotu pri manévrovaní a lepší prehľad o situácii okolo vozidla na ceste. Interiér je založený na praktickosti. Prehľadná palubná doska, dostatok odkladacích priestorov a komfortné predné sedadlá v balíku Plus. Päťmiestna verzia ponúka slušný batožinový priestor a variabilitu, ktorá si poradí s nákupmi i víkendovou batožinou rodiny. Navyše na zadných sedadlách sa pohodlne odvezú aj dvaja dospelí i na dlhších cestách.

Motor s označením Turbo 100 prekvapí pružnosťou už v nízkych otáčkach – krútiaci moment umožňuje predbiehanie pri bežných rýchlostiach aj bez neustáleho podraďovania. Manuálna 6-stupňová prevodovka sa hodí k tomuto naladeniu, pretože šiesty stupeň účinne znižuje otáčky na diaľnici a prispieva vďaka tomu k nižšej spotrebe a tichšej jazde. Verzia Plus je vybavená trojvalcovým turbobenzínovým motorom s výkonom 74 kW (101 k) a manuálnou 6-stupňovou prevodovkou. Je to kombinácia s úspornou voľbou medzi cenou, spotrebou a každodennou použiteľnosťou.

Foto: zdroj internet

Vo výbave Plus nájdete základné asistenčné systémy, multimédiá s konektivitou a komfortné prvky, ktoré zvýrazňujú hodnotu voči cene. Na druhej strane, ak túžite po špičkových asistenčných systémoch alebo luxusnej výbave, bude potrebné siahnuť po doplnkoch alebo vyšších stupňoch výbavy. Cenovo je však táto stredná verzia nastavená ako atraktívna voľba v segmente kompaktných SUV.

Pri výbere C3 Aircross zákazníci oceňujú auto za kompaktnosť, istotu, prehľadnosť a funkčnosť bez zbytočných komplikácií. Je vhodné pre tých, ktorí potrebujú auto do mesta s občasnými dlhšími výjazdmi, no zároveň chcú primeranú úspornosť a slušný vnútorný priestor. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

CESNAKOVÉ ROŽKY TETY JULIANY

Ingrediencie:
1 kg hladkej múky
½ l mlieka
1 kocka droždia (42 g)
4 dcl oleja do cesta
3 až 4 malé lyžičky soli do cesta
10 strúčikov cesnaku (prelisovať)
2 dcl oleja
1 KL soli
kmín, syr, sezam
1 vajce (na potretie rožkov)

Pracovný postup: Z ingrediencií – múky, mlieka, droždia, oleja, soli - vypracujeme cesto. Rozdelíme ho na 20 bochníkov. Zvlášť zmiešame spolu 10 prelisovaných strúčikov cesnaku s 2 dcl oleja a 1 kávovou lyžičkou soli. Vyvaľkáme každý bochník do kruhu, natrieme zmesou oleja a cesnaku, rozrežeme kruh na 8 častí v tvare trojuholníkov. Zrolujeme každý trojuholník smerom k stredu cesta. Vzniknú nám rožky, ktoré uložíme na plech, potrieme rozšľahaním vajcom a posypeme buď kmínom, syrom alebo sezamom podľa chuti. Dáme piecť do rúry vyhriatej na 180 až 190°C, na cca 30 minút. Dobrú chuť!

Foto: aj

eprasa.pl 80a3534e9f

FUTBAL

Oblastná trieda

Záver jesennej časti sezóny hráči **Babia Góra Lipnica Wielka** nezvládli a zaznamenali sériu prehier, ktorá pre nich znamenala výrazný zostup v tabuľke. Po prvej októbrovej prehre na ihrisku *KS Zakopane* 3:1, pridali ďalšiu na domácej pôde s lídrom súťaže *NKP Podhale Nowy Targ II*, keď v závere zápasu len skorigoval nepriaznivý stav Gogolak na konečných 1:3. Následne podľahli tiež *Lubań Maniowy-Zapora Kluszkowce II* 4:2, hoci ešte v 58. minúte viedli gólmi Łatku a Michałczaka 1:2, no absolútne nezvládli záver a v priebehu štrnástich minút skončili v sieti Oravcov tri presné zásahy. V poslednom októbrovom zápase s *Harnaśom Tymbark* už nedokázali streliť ani jediný gól a prehrali 0:2. S dvadsiatimi tromi bodmi sú tak momentálne na 6. mieste.

O priečku vyššie, na 5. mieste, sa nachádza **Orawa Jabłonka**, ktorá má naopak skvelý záver jesennej časti. V októbrových dueloch totiž mužstvo inkasovalo len jediný gól, zato súperom ich nasúkalo až 19. Po domácej výhre 6:0 s *Gorce Kamienica*, si poradili aj s *AKS Ujanowice* 1:2, keď sa o presné zásahy postarali Oskwarek, a Styruła. Následne rozstrieľali *Zalesianku Zalesie* 8:0. Dvomi gólmi sa blysli Gjądla i 19-ročná posila zo Zimbabwe Ndlova a po jednom pridali Suwada, Skoczyk, Kowalik a Zaręba. Vo výbornom výkone pokračovali aj v poslednom októbrovom zápase, v ktorom porazili *KS Wierchy Rabka-Zdrój* 3:0. Dva presné zásahy opätovne vsietil Ndlova a jeden Skoczyk.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	NKP Podhale Nowy Targ II	14	12	2	0	38
2.	Harnaś Tymbark	14	9	4	1	31
3.	Lubań Maniowy-Zapora Kluszkowce II	14	9	3	2	30
4.	Lubań Tylmanowa	14	8	2	4	26
5.	**Orawa Jabłonka**	**14**	**7**	**4**	**3**	**25**
6.	**Babia Góra Lipnica Wielka**	**14**	**7**	**2**	**5**	**23**
7.	Huragan Waksmund	14	6	4	4	22
8.	KS Zakopane	14	6	2	6	20
9.	LKS Jodłownik	14	6	2	6	20
10.	LKS Orkan Raba Wyżna	14	6	1	7	19
11.	AKS Ujanowice	14	4	4	6	16
12.	Zalesianka Zalesie	14	3	0	11	9
13.	KS Wierchy Rabka-Zdrój	14	2	1	11	7
14.	Gorce Kamienica	14	2	1	11	7
15.	LKS Wiatr Ludźmierz	14	2	0	12	8

Trieda A

Futbalisti **Granitu Czarna Góra** sa v posledných troch októbrových zápasoch netešili ani raz výhry. Najskôr podľahli doma *Zawratu Bukowina Tatrzańska* tesne 1:2, hoc od 16. minúty viedli gólom Maryniarczyka, no v druhom polčase súpera neustrážili. Následne uhrali bezgólovú remízu na ihrisku *Skawianin Skawa* a zaknihovali ďalšiu tesnú prehru s *Czarni Czarny Dunajec* 2:3. O dva presné zásahy Čiernohorcov sa postarali Gryglak a Maryniarczyk. S pätnástimi bodmi tak klesli v tabuľke už na 10. miesto.

Na 12. mieste sa momentálne nachádzajú hráči **GKS Łapsze Niżne**, ktorí síce dôležitý zápas s poslednou *Uniou Naprawa* prehrali 4:1, keď jediný gól Nižnolapšanov vsietil Topór, no potom si poradili na domácom ihrisku s predposlednou *Wiatra Białka Tatrzańska II* 4:0 a vďaka presným zásahom Czubernata, Fryźlewicza, Topóra a Fąka zaknihovali druhé víťazstvo v lige. Pravdou však je, že oba tieto tímy majú ešte zápasy k dobru a ak ich úspešne zvládnu, môžu sa Nižnolapšania prepadnúť na posledné miesto. Zvlášť, keď prehrali aj predposledný zápas jesennej časti s *KS Luboń Skomielna Biała* vysoko 5:1, keď sa o čestný úspech Spišiakov postaral Fryźlewicz.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Skalni Zaskale	12	10	1	1	31
2.	Czarni Czarny Dunajec	13	8	3	2	27
3.	Bór Dębno	14	8	3	3	27
4.	Zawrat Bukowina Tatrzańska	13	8	3	2	27
5.	Gronik Gronków	12	8	1	3	25
6.	Jarmuta Szczawnica	13	6	3	4	21
7.	KS Lawina Spytkowice	13	6	2	5	20
8.	Skawianin Skawa	13	5	3	5	18
9.	KS Luboń Skomielna Biała	12	5	1	6	16
10.	**Granit Czarna Góra**	**13**	**4**	**3**	**6**	**15**
11.	Sokolica Krościenko nad Dunajcem	12	3	1	8	10
12.	**GKS Łapsze Niżne**	**13**	**2**	**0**	**11**	**6**
13.	Wiatra Białka Tatrzańska II	11	1	1	9	4
14.	Unia Naprawa	12	1	1	10	4

Trieda B 1. skupina

Záver jesennej časti sezóny sa nevydaril ani druhému mužstvu z Veľkej Lipnice **For Fun Lipnica Wielka**. V posledných troch zápasoch nedokázali streliť ani jediný gól a prehrali s tímami zo spodnej časti tabuľky *Podgórki Krauszów* vysoko 5:0 a *Szarotka Rokiciny Podhalańskie* 0:2, ako aj s *KS Chabówka* 2:0. Momentálne sú tak s desiatimi bodmi na 6. mieste, len o skóre pred *Delta Pieniążkowice*.

Omnoho lepší záver malo „béčko" **Orawy II Jabłonka**, ktoré zdolalo jedného z lídrov *Janosik Sieniawa* vysoko 4:0. Dva presné zásahy vsietil Bosak a po jednom Andrasiak a Sikora. V nasledujúcom dueli s *Deltou Pieniążkowice* viedli ešte v 77. minúte 2:5, ale absolútne nezvládli záver, v priebehu 11 minút dostali štyri góly a prehrali 6:5. Do tabuľky strelcov si pripísal dva góly Andrasiak a po jednom Czarnota, Kostenko a Kobzystyi. Chuť si napravili v poslednom októbrovom zápase, v ktorom zdolali gólmi Andrasiaka, Ryśa a Kostenka *Podgórki Krauszów* 0:3 a postúpili na 8. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	AP Wisła Czarny Dunajec II	9	8	1	0	25
2.	Janosik Sieniawa	9	7	1	1	22
3.	Jordan Jordanów II	9	6	1	2	19
4.	KS Chabówka	9	5	1	3	16
5.	Skałka Rogożnik	9	4	0	5	12
6.	**For Fun Lipnica Wielka**	**9**	**3**	**1**	**5**	**10**
7.	Delta Pieniążkowice	9	3	1	5	10
8.	**Orawa Jabłonka II**	**9**	**3**	**0**	**6**	**9**
9.	Podgórki Krauszów	9	2	0	7	6
10.	Szarotka Rokiciny Podhalańskie	9	1	0	8	3

Trieda B 2. skupina

Hráči **Spisz Krempachy** patria k lídrom skupiny, čo dokázali aj v posledných zápasoch jesennej časti sezóny. Prestrelku v dueli s *Lepietnicou Klikuszowa* síce po góloch Pietraszka, Surmu a Kadlcika prehrali tesne 4:3, ale následne porazili v prestížnom spišskom derby Łegi *Nowa Biała* 3:2, keď sa presne trafili Bizub, Kubiniec a Surma i *Dunajec Ostrowsko* 0:2, keď sa do tabuľky strelcov znovu zapísali Kubiniec a Surma. Krempašania tak prezimujú na 2. mieste, pričom na lídra súťaže *Gorc Ochotnica* strácajú len jeden bod.

Na druhom konci tabuľky sa nachádza **Łęgi Nowa Biała**, ktorá odohrala smolný domáci zápas s mužstvom *Wierchy Lasek*. V ňom štyrmi gólmi Skwareka viedla ešte v 53. minúte 4:1, no potom nezvládla záver a prehrala 4:5. Podobne Novobeľania zaknihovali tesnú prehru v už spomínanom spišskom dueli 3:2, keď gólmi Masłowského a Sołtysa len skorigovali nepriaznivý výsledok. Na záver jesennej časti však prekvapili v zápase s *LKS Biali Biały Dunajec*, v ktorom zaznamenali prvú výhru 6:3. Do tabuľky strelcov si dva body pripísali Waliczek a po jednom Surma, Masłowski, Skwarek a Gnida. S piatimi bodmi im však stále patrí nepopulárne posledné miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Gorc Ochotnica	9	6	2	1	20
2.	**Spisz Krempachy**	**9**	**6**	**1**	**2**	**19**
3.	Przełęcz Łopuszna	9	5	1	3	16
4.	Lepietnica Klikuszowa	9	4	2	3	14
5.	Dunajec Ostrowsko	9	3	3	3	12
.6.	LKS Biali Biały Dunajec	9	4	0	5	12
7.	Wierchy Lasek	9	3	2	4	11
8.	KS Zakopane II	9	3	1	5	10
9.	Splyw Sromowce Wyżne	9	3	0	6	9
10.	**Łęgi Nowa Biała**	**9**	**1**	**2**	**6**	**5**

Milica Majeriková-Molitoris

eprasa.pl 80a3534e9f

Tradycyjna Medycyna Chińska (TMC)

Tradycyjna medycyna chińska jest medycyną energetyczną i holistyczną. Jest połączeniem terapii, filozofii i sztuki życia. Łączy w sobie akupunkturę, farmakopeę, dietetykę, masaże, tai chi i qigong.

Medycyna chińska chorą osobę postrzega jako całość; wspiera pacjenta w dochodzeniu do równowagi czyli swobodnego przepływu życiowej energii. Nie skupia się jedynie na chorobie i jej zwalczaniu sztucznymi środkami chemicznymi; nie oddziela chorego narządu od reszty ciała, umysłu i najbliższego środowiska. Lekarz postrzega człowieka w całości ze wszechświatem i skupia się na utrzymywaniu organizmu w zdrowiu poprzez profilaktykę, wzmacnianie układu odpornościowego i opóźnianiu procesów starzenia się.

Dobry lekarz leczy jeszcze nieujawnione choroby, natomiast słaby leczy widoczne choroby. Dlatego kiedyś w Chinach płacono lekarzowi tak długo, dopóki jego podopieczni byli zdrowi; w przypadku wystąpienia widocznych objawów choroby odmawiano zapłaty i informowano o tym całe otoczenie, zapalając lampy przed jego domem. Nadwornym medykom groziła nawet śmierć za narażenie życia cesarza.

Równowaga Yang i Yin

Medycyna chińska charakteryzuje się specyficzną koncepcją człowieka, zdrowia i choroby. Chińczycy od tysięcy lat kultywują siłę życiową chi lub qi. Wg nich wszystko we wszechświecie jest energią, od najtwardszego kamienia po najbardziej subtelną myśl człowieka. Jest to energia nierozerwalnie związana z życiem; wprawia w ruch ciało, ziemię i przenika cały wszechświat. Składa się z dwóch pierwiastków: męskiego jang (Yang) i żeńskiego jin (Yin). Są to dwa przeciwstawne bieguny, które wzajemnie się dopełniają; oba są tak samo ważne i współzależne (jeden bez drugiego nie może istnieć); podlegają ciągłym zmianom i przemianom (jang staje się jin a jin zamienia się w jang); powinny cały czas pozostawać w idealnej harmonii. Ciało ludzkie ma wyznaczone szlaki (meridiany), którymi krąży energia życiowa podobnie jak krew czy limfa. Harmonijny, stały i łagodny przepływ chi przez te kanały oznacza szeroko rozumiane zdrowie ciała fizycznego oraz jasność umysłu. Jeśli przepływ energii ustaje lub jest zaburzony (energia nie przepływa swobodnie lub nie dopływa do jakiejś części ciała), powoduje choroby. Wszystkie choroby mają podłoże energetyczne, są objawem wynikającym z niedoboru, nadmiaru lub stagnacji energii chi. Są traktowane jako zachwianie wewnętrznej równowagi energetycznej lub zaburzenie równowagi pomiędzy organizmem a środowiskiem. Mogą też być ostrzeżeniem, że pacjent prowadzi nieodpowiedni styl życia, podlega niepohamowanym emocjom, a jego sposób odżywiania zakłóca wewnętrzną równowagę.

Diagnozowanie pacjenta przez lekarza TMC jest diametralnie różne od metod diagnostycznych lekarzy konwencjonalnych. Opiera się na wnikliwej obserwacji pacjenta i dokładnym wywiadzie. Lekarz, wykorzystując swoją wiedzę i doświadczenie, posługuje się swoimi zmysłami, intuicją oraz informacjami od pacjenta.

Badanie rozpoczyna się od dokładnej obserwacji. Lekarz ocenia typ postawy, aparat ruchowy pacjenta; zwraca szczególną uwagę na kolor twarzy, oczu, odcień ust oraz języka. Ocenia kolor nalotu na języku, który może być szary, brązowy lub żółtawy. Kolor jest dodatkową informacją o stanie narządów wewnętrznych i pozwala określić przyczyny zaburzeń równowagi energii. Następnie sprawdza jak brzmi głos pacjenta, ocenia jego siłę i intonację (czy pacjent mówi cicho czy głośno, słabo czy mocno, szybko czy wolno, płynnie czy przerywanymi słowami). Kolejne jest sprawdzenie zapachu skóry chorego, czy pot ma woń słodką czy kwaśną; ważny jest również zapach z ust. W trakcie wywiadu lekarz poznaje przeszłość i obecne życie pacjenta, a także jego rodziny. Pyta o jego przyzwyczajenia, pracę, nałogi i sposób odżywiania. Konieczna jest współpraca pacjenta z diagnostą, na tym etapie niezbędna jest szczerość i zaufanie. Następny etap to badanie palpacyjne, które polega na systematycznym i szczegółowym obmacywaniu pacjenta, co pozwala na precyzyjne znalezienie bolesnych miejsc na ciele, obrzmiałych i wrażliwych na ucisk. Jednocześnie pozwala skontrolować temperaturę skóry i ciała. Diagnozowanie kończy badanie pulsu; lekarz przykłada środkowe palce w określonym miejscu przedramienia i zmieniając intensywność ucisku palców ocenia puls na trzech poziomach: powierzchniowym, pośrednim i głębokim; następnie porównuje z pulsem na drugiej ręce i określa jego charakter.

Na końcu lekarz porządkuje wyniki badania wg ośmiu kluczowych objawów TMC:

głębokość	powierzchowność
zimno	gorąco
pustka	pełnia
Yin	Yang

Dopiero po zróżnicowaniu objawów można zlokalizować zaburzenia energii i zaszeregować chorobę wg jej przebiegu i ciężkości. Wszystko to prowadzi do ustalenia indywidualnej terapii (dostosowanie odpowiedniej diety i ziół, określenie rodzaju masażu i/lub gimnastyki, zalecenie akupunktury/ elektropunktury itp.). AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl 80a3534e9f

Nowe prawo do jawności wynagrodzeń

Już od 24 grudnia 2025 roku w życie wejdą przepisy wprowadzające w Polsce obowiązek transparentności wynagrodzeń, zgodnie z unijną dyrektywą w sprawie równości płacowej. Choć brzmi to technicznie, zmiana może realnie wpłynąć na codzienne życie milionów pracowników, a także sposób, w jaki firmy prowadzą rekrutacje i budują swoje zespoły.

Zmiany wprowadzane są na poziomie całej Unii Europejskiej i mają na celu przeciwdziałać zjawiskom takim jak luka płacowa (szczególnie między kobietami a mężczyznami), nierówne traktowanie pracowników w podobnych rolach czy brak możliwości porównania swojej pensji do rynkowych standardów. O ile niektóre firmy, szczególnie międzynarodowe już od lat praktykują większą przejrzystość, to dla wielu organizacji będzie to zupełna nowość. Jedną z najbardziej odczuwalnych zmian będzie wprowadzenie obowiązku podawania przedziału wynagrodzenia brutto w ofertach pracy. Od grudnia 2025 roku każdy pracodawca będzie musiał już na etapie ogłoszenia rekrutacyjnego ujawniać, ile wynosi wynagrodzenie bazowe (lub jego przedział) na danym stanowisku. Dla kandydata oznacza to przede wszystkim koniec sytuacji, w której wysyła się CV „w ciemno", nie wiedząc, czy oferta mieści się w jego oczekiwaniach finansowych. Dotychczas popularne zapisy typu „wynagrodzenie do negocjacji" czy „atrakcyjne warunki finansowe" będą musiały zniknąć z ogłoszeń. Zamiast tego, firmy będą zobowiązane jasno określić proponowaną kwotę, nawet jeśli miałaby to być kwota orientacyjna lub zależna od doświadczenia. Co istotne, zgodnie z dyrektywą, pracodawca nie będzie mógł zapytać kandydata o jego wcześniejsze zarobki. To ważny krok w stronę wyrównywania szans osób, które w przeszłości zarabiały mniej niż ich rynkowa wartość. Po wejściu przepisów w życie, każdy pracownik będzie mógł zwrócić się do pracodawcy z prośbą o udzielenie informacji na temat średniego wynagrodzenia osób zatrudnionych na podobnym stanowisku. Dane te mają być anonimowe i uśrednione, ale umożliwią porównanie własnej pensji z poziomem płac w firmie. To rozwiązanie ma z jednej strony dać pracownikom realne narzędzie kontroli, a z drugiej, zdyscyplinować pracodawców do bardziej przejrzystej polityki wynagrodzeń. Pracownicy zyskają też większe możliwości dochodzenia roszczeń w przypadku, gdy ujawnione dane wskażą na dyskryminację płacową, np. z powodu płci, wieku czy narodowości. Dla przedsiębiorców nowelizacja oznacza konieczność poważnych zmian organizacyjnych i proceduralnych. Firmy będą zobowiązane m.in. do: publikowania widełek wynagrodzeń w ogłoszeniach rekrutacyjnych, zapewnienia przejrzystej polityki wynagrodzeń w firmie, umożliwienia pracownikom dostępu do danych o przeciętnym wynagrodzeniu na ich stanowisku, prowadzenia analiz w zakresie równości płacowej (w firmach powyżej 100 pracowników), przygotowywania raportów dotyczących polityki wynagrodzeń i przekazywania ich odpowiednim organom. Firmy będą musiały dbać o spójność między widełkami w ofercie pracy a rzeczywistą stawką zatrudnienia. Jeśli pracodawca zaproponuje kandydatowi kwotę znacząco niższą niż podana w ogłoszeniu, może narazić się na sankcje administracyjne lub roszczenia cywilne. Większa transparentność w płacach zwiększa zaufanie pracowników do firmy, zmniejsza rotację, bo pracownicy nie czują się pokrzywdzeni, poprawia kulturę organizacyjną, ludzie rzadziej porównują się „po kątach", a częściej mają jasność, jakie kryteria obowiązują w systemie wynagrodzeń, wzmacnia konkurencyjność firmy na rynku pracy szczególnie w oczach młodego pokolenia. Dla pracowników natomiast to możliwość sprawdzenia, czy są uczciwie wynagradzani, i ewentualnego dochodzenia sprawiedliwości.

Choć szczegółowe przepisy wykonawcze w Polsce są jeszcze w trakcie opracowywania, wiadomo już, że naruszenie nowych obowiązków przez pracodawcę może skutkować grzywnami administracyjnymi, obowiązkiem wypłaty odszkodowania pracownikowi, publicznym ujawnieniem nieprawidłowości (tzw. „naming and shaming").

Zmiana przepisów dotyczących transparentności wynagrodzeń to realna zmiana w relacjach pracodawca - pracownik. Większa jawność wynagrodzeń to krok w stronę sprawiedliwości, równości i uczciwości - wartości, które powinny być fundamentem współczesnego rynku pracy.

Pracodawcy już teraz powinni zacząć przygotowywać się do wdrożenia nowych obowiązków - przejrzeć systemy płacowe, opracować jasne siatki wynagrodzeń, przeszkolić działy HR i opracować polityki informacyjne. Pracownicy zaś powinni pamiętać, że od grudnia 2025 zyskają nowe, silne narzędzia, by walczyć o równe traktowanie.

Źródła:

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z dnia 10 maja 2023 r. Ustawa z dnia 4 czerwca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy (Dz.U. 2025 poz. 807) Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. 2023 poz. 970)

Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

eprasa.pl 80a3534e9f

HVIEZDY O NÁS

STRELEC (23.11.-21.12.)

Tento mesiac sa nesie v znamení spomalenia a bilancie. Žiadne veľké dobrodružstvá, skôr sa zamerajte na svoje vnútro a venujte mu väčšiu pozornosť. Môže sa vám zdať, že ste veľmi spomalili a váš život je nudný, ale opak je pravdou.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Návrat k základom a zodpovednosti za vzaté na seba povinností. V zrkadle vašej duše sa vám ujasní, čo je skutočne dôležité – rodina, záväzky, stabilita. Dávajte si pozor na chrípku a iné choroby. Zvážte novú životosprávu, presne si naplánujte jedálny lístok, ktorý podporí vaše zdravie.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Zdá sa, že prehodnotíte doterajšie vzťahy, nájdete nové možnosti riešenia finančných záležitostí a zmeníte svoju životosprávu. Zosúladí to rýchlosť mysle s fungovaním organizmu. Zasa viac systematického pohybu podporí nervový systém a imunitu.

RYBY (19.2.-20.3.)

Jesenné obdobie prospeje prechádzkam do prírody, spoločenským stretnutiam a rodinným oslavam. Vaše vnútro bude naplnené dobrými pocitmi a to dá silu do práce. Športové aktivity budú prínosné pre spoločenské i rodinné vzťahy.

BARAN (21.3.-20.4.)

Pozrite sa na svoj denný režim, ktorý je vyplnený nad úroveň možností, skúste od neho trochu upustiť a spomaliť. Vaša intuícia vám napovedá, že nie všetko sa dá vyriešiť okamžite. Preto zmeny zavadzajte pomaly.

BÝK (21.4.-20.5.)

Pomalý, ale vytrvalo budujte svoje zdravotné návyky od začiatku. Vyžiada si to od vás veľa trpezlivosti a tvrdohlavosti. Prinesie vám to po nejakom čase stabilitu a istotu. Zmení váš postoj k jedálnemu lístku a uvedie do správnej životosprávy.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Spomaľte krok a skúste preskúmať, či všetky aktivity, ktoré naháňate v poslednej dobe sú potrebné a osožné pre vás? Zastavte sa a načúvajte vlastným myšlienkam. Takto si možno upravíte niektoré veci a uvediete ich na správnu mieru.

RAK (22.6.-22.7.)

Veľká náladovosť bude pre vás príznačná. Je potrebné postarať sa nielen o telo, ale i o dušu. Skúste si dať záväzky tykajúce sa zdravia, napr. návšteva posilňovne, viac pohybu vonku a ľahšia diéta. To nebude jednoduché, ale práve vás posunie k zlepšeniu zdravotného stavu.

LEV (23.7.-23.8.)

Práve teraz príde obdobie, kedy bude skúšaná vaša trpezlivosť a pokora. Potrebujete silnú dávku sebadôvery a viery, že to čo robíte má zmysel. Je dobre občas vedieť sa zastaviť, premyslieť si isté veci a prijať nové riešenia, ktoré ukážu nové smery.

PANNA (24.8.-23.9.)

Cesta za sebapoznaním nie je jednoduchá, no občas sa ju oplatí prejsť. Veci, ktoré sa javili neriešiteľné naraz sa podarí urovnať a s tým príde úľava. Podporí to silu do každodenných povinností a nových konceptov. Prinesie aj chuť do domácich cvičení.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Pravda a harmónia ovládnu najbližšie obdobie. Umožnia nové začiatky v mnohých oblastiach života. Naučíte sa, že úprimnosť je najvyššou formou lásky – aj k sebe. Pocítite viac sily pre športové aktivity a spolu s tým získate nových známych.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Niečo sa skončí, niečo sa začne. Všetko závisí od vašej angažovanosti pri nových projektoch. Nájdete v sebe energiu a chuť do práce v kolektíve a prinesiete nové riešenia do pracovných úloh. V súkromí budete cítiť vnútorný pokoj a nič ho nedokáže zrušiť.

NÁŠ TEST

Viete nakupovať na blšom trhu?

1. Keď navrhnete predávajúcemu sumu a on sa chytí za ucho, čo urobíte?
a) Zvážite, že navrhnete nižšiu sumu, aby ste ho povzbudili akceptovať vašu ponuku.
b) Pevne trváte na vašej cene.
2. Kedy sa vám podarí uloviť skutočný poklad?
a) Keď kúpite vec, ktorá vás okamžite očarila.
b) Keď hľadáte niečo konkrétne.
3. Čo si oblečiete, keď idete nakupovať?
a) Niečo pekné, aby ste na predávajúcich urobili dojem a presvedčili ich, že sa vo veciach vyznáte.
b) Niečo pohodlné.
4. Keď sa vyberiete na blší trh, v peňaženke máte:
a) Veľké aj malé bankovky.
b) Len malé bankovky.
5. Čo urobíte, ak na tovare nie je vyznačená cena?
a) Opýtate sa na ňu.
b) Navrhnete ju.
6. Ako sa pokúsite znížiť cenu?
a) Poukážete na jednu alebo dve chyby na predmete.
b) Budete zhovorčivá a šarmantná.
7. Ako sa vám podarí dohodnúť sa s predávajúcim na čo najlepšej cene za kúsok, ktorý ste si vyhliadli?
a) Budete predstierať, že vás nijako zvlášť nezaujíma.
b) Prejavíte oň záujem.
8. Ako sa najlepšie nakupuje na blšom trhu?
a) S nadšenou kamarátkou, ktorá tiež miluje nakupovanie.
b) So skupinou priateľov.
9. Ak sa vám zapáči na burze viacero vecí, najlepšie je:
a) Pýtať jednu – súhrnnú cenu za všetky veci.
b) Vyjednávať cenu za každú vec zvlášť.

VYHODNOTENIE:

Dajte si **2 body** za každú z týchto odpovedí:

1. a) Tento signál je univerzálny znak pre nerozhodnosť – niekoľko eur navyše môže predajcovi pomôcť rozhodnúť sa vo váš prospech.

eprasa.pl 80a3534e9f

2. a) Ak sa sústredíte iba na jednu kategóriu vecí a tie ďalšie vylúčite, existuje riziko, že skutočný poklad vám môže uniknúť. Preto sa dobre pozerajte.

3. b) Keď si vás predávajúci skúmavo prezrie a zhodnotí ako osobu s tučnejšou peňaženkou, bude menej ochotný akceptovať nižšiu cenu.

4. b) Keď je predávajúci nútený rozmieňať veľké bankovky, získava tým čas na zváženie dohodnutej ceny.

5. a) Dokonca aj vaša najnižšia ponuka môže byť vyššia než tá, ktorú je predávajúci ochotný akceptovať. Preto sa radšej opýtajte na cenu, kým navrhnete tú svoju.

6. b) Viac včiel chytíte na med, preto radšej podebatujte s predávajúcim o tom, ako dlho už má tento tovar, či sa mu dnes dobre predáva a podobne.

7. b) Predávajúci môže mať k danej veci osobný vzťah a ochotnejšie zníži cenu, keď si bude myslieť, že ste schopná ju rovnako oceniť.

8. a) Keď ide o „honbu za pokladmi" na burze, s menšou pravdepodobnosťou prídete o hodnotný objav, keď pôjdete nakupovať s jedným dobrým poradcom, ktorý sa vo veci vyzná.

9. a) Predajcovia sa vždy radi zbavia viacerých vecí naraz. A čím viac tovaru si vyberiete, o to rýchlejšie sa chcú s vami dohodnúť.

14 – 18 BODOV - Ste neskutočne prefíkaná obchodníčka! Vďaka svojmu bystrému oku máte prirodzený talent robiť dobrý obchod. Ovládate psychológiu potrebnú na to, aby predávajúci prijal nižšiu cenu, a máte tiež svoje stratégie honby za pokladom. Zvyčajne ale si doprajete čas na premyslenie nákupu a zrátate si všetky za a proti a až vtedy sa rozhodnete či sa vám kúpa oplatí či nie. Pritom predávajúci, keď zistí, že máte svoju stratégiu a viete nakupovať bez chvíľkového impulzu, skôr súhlasí s vami navrhovanou cenou.

8 – 12 BODOV - O nakupovaní na blšom trhu niečo viete. Vďaka svojmu inštinktu dokážete na blšom trhu výhodne nakúpiť, ale niekedy zvíťazí vaša vrodená šetrnosť a uprednostníte niečo praktické pred skutočnými pokladmi. Nie je to najhoršie avšak sa uistite, že vaša stratégia je dobrá. Poradíme vám prejdite celý blší trh, pozrite rozličné ponuky a potom sa zamerajte na kúpu z konkrétnej ponuky.

6 BODOV ALEBO MENEJ - Skutočne dobrá ponuka vám uniká. Entuziazmus vás môže priviesť k niekoľkým pozoruhodným objavom, ale tým, že sa nad nimi rozplývate, sa zväčša pripravíte o výhodnú kúpu a miniete viac, než je nutné. Praktická rada je taká, že si so sebou berte menej peniazi. Nepokúšajte sa zjednávať, keď ste unavená. Vtedy vždy zvíťazia emócie nad rozumom a peniaze vám uniknú.

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
wbudowana bateria w komputerze	stavaná batéria v počítači
wolne miejsce na kolejny dysk	voľný slot na ďalší disk
przekątna ekranu	uhlopriečka displeja
mikrofon krawatowy (lavalier)	klopový mikrofón (lavalier)
mikrofon krawatowy bezprzewodowy	klopový bezdrôtový mikrofón
zestaw głośnomówiący do samochodu	handsfree sady do auta
zajęcia online	dištančná výučba
pętla indukcyjna dla osób niedosłyszących	indukčná zvuková slučka pre ľudí s poruchou sluchu
interaktywny monitor dotykowy	interaktívny dotykový monitor
tablica interaktywna	interaktívna tabuľa

Prídu dvaja kamaráti pred záverečnou do reštaurácie, že chcú večeru. Čašník im odpovie, že už majú len trocha ryže a dva rezne, ale jeden je taký malý. Oni povedia:

- To nevadí, my sa podelíme. Ryžu si rozdelia na polovičku a jeden si zoberie ten väčší rezeň a druhý hovorí:

- Ty si pekný kamarát, zobral si si ten väčší.

- No a keby si si ty bral tak ktorý si zoberieš?

- No ja by som si zobral ten menší.

- A čo si hubu otváraš veď ho tam máš.

***

Sedí lord v kresle. Príde k nemu James s čajom. Lord sa ho pýta:

„Aké je počasie vonku, James?"

„Prší pane."

„Dobre. Zoberte rybičky na prechádzku."

***

Kto je najdôležitejší v sieti?

Modem. Nie je najmúdrejší, ale má obrovské konexie!

***

Zákazník v predajni počítačov: "Hľadám napínavú dobrodružnú hru na PC, ktorá pre mňa bude predstavovať ozajstnú výzvu."

Predavač:

"Tak to predsa skúste Windows - budete nadšený."

***

- Spadol mi štipec.

- Akej farby?

- Drevenej.

***

Marienka volá Jankovi a hovorí.

- Janíčko, príď večer k nám, nikto nebude doma.

Janko sa oholí, vymydlí, ide k Marienke, zazvoní a... nikto nie je doma.

eprasa.pl 80a3534e9f

V jesennom sychravom počasí je výborne nájsť si niečo, čo by sa stálo za návštevu a užitočne naplnilo voľný čas. Jedným z našich tipov pre vás je návšteva literárnych expozícií na Slovensku.

Jednu z nich - Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice (LM SNK) nájdete v centre Martina v historickej budove z konca 19. storočia. Samotná budova, ako prvé sídlo Matice slovenskej, bola v roku 1961 vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Už v roku 1870 v nej bola návštevníkom sprístupnená prvá národná múzejná expozícia archívneho, knižného, galerijného a národopisného zamerania.

Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici ponuka bohatú expozíciu rozdelenú na Hudobný, Literárny a Divadelný salón. Poskytuje pohľad na významné hudobné a literárne osobnosti mesta a regiónu. Svojou širokou obsahovou náplňou výrazne obohacuje kultúrnu prezentáciu mesta a je vhodné pre všetky vekové vrstvy návštevníkov. Vo svojej ponuke má o. i. interaktívne programy pre školy, besedy o živote a tvorbe hudobných a literárnych osobností, komorné umelecké programy, koncerty

Ilustračné foto: zdroj internet

a iné. K dispozícii sú videopremietania podľa požiadaviek návštevníkov, ale aj možnosti uskutočniť tvorivé aktivity s využitím informácií v dotykových paneloch a v interaktívnej stene i rôzne druhy súťaží.

V rámci aktivít Oravského múzea z Dolného Kubína sa nachádzajú v rozličných lokalitách aj literárne expozície. Napríklad literárna expozícia P. O. Hviezdoslava približuje život a tvorbu jedného z najvýznamnejších realistických, lyricko-epických autorov slovenskej literatúry z prelomu 19. a 20. storočia – básnika, dramatika, prekladateľa a advokáta Pavla Országha Hviezdoslava (2.2. 1849 Vyšný Kubín – 8.11. 1921 Dolný Kubín). Textový a obrazový materiál je doplnený originálnymi osobnými pamiatkami z pozostalosti básnika Pavla Országha Hviezdoslava. Vďaka nej sa viete vcítiť do doby, v ktorej žil a tvoril.

Ďalšou je Pamätný dom Martina Kukučína v Jasenovej, kde sa návštevník má možnosť oboznámiť sa s osobnosťou slovenského realistického spisovateľa, dramatika a lekára Martina Kukučína (17.5. 1860 Jasenová – 21.5. 1928 Pakrac, Chorvátsko). Dal ho postaviť spisovateľov otec Ján Bencúr v roku 1856. Dom s hospodárskymi budovami tvorí uzavretý celok, ktorý svojím vnútorným i vonkajším vzhľadom sprítomňuje prostredie, v ktorom sa narodil a vyrástol významný slovenský prozaik Martin Kukučín. Od roku 1960 je sprístupnený verejnosti.

eprasa.pl 80a3534e9f

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.zivot.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej: www.zivot.pl

portal **eprasa.pl, link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 7,00 zł; rocznie – 84 zł

CENY PRENUMERATY 2026

DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 7,00 zł, półrocznie: 42,00 zł, rocznie: 84,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **12,60 zł**, półrocznie **70,60 zł**, rocznie **140,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi:
na Słowację: **14,00 zł** – rocznie **168,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 23,00 zł – rocznie: **276,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

SLOVENSKÉ NÁHROBNÉ KAMENE NA SPIŠI A ORAVE

Foto: MM-M, AJ

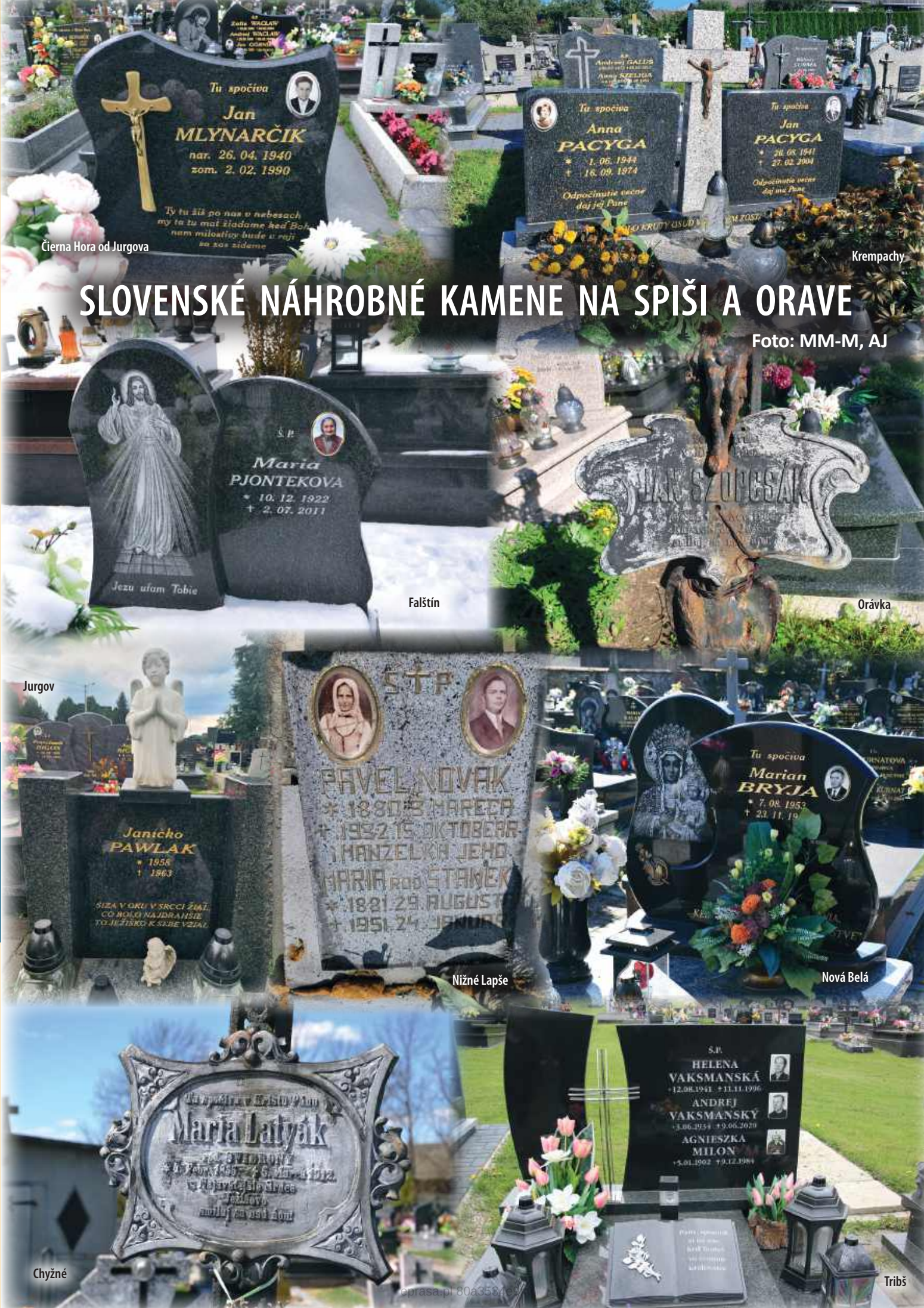

Čierna Hora od Jurgova

Krempachy

Falštín

Orávka

Jurgov

Nižné Lapše

Nová Belá

Chyžné

Tribš

eprasa.pl 80a3584e9

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

POLECAMY NASZE WYDAWNICTWA

Przekaż swój 1,5% na Towarzystwo Słowaków w Polsce! KRS: 0000254010

eprasa.pl 80a3534e9f